إِنَّ ٱلصَّلَوٰةَ كَانَتۡ عَلَى ٱلۡمُؤۡمِنِينَ كِتَٰبًا مَّوۡقُوتًا

په رښتيا سره لمونځ پر مؤمنانو په ټاکلي وخت کي فرض کړل شويدی

لمونځ ښکاره معراج د زړه دی هم رحمت درباندي اوري
پـه حضور د چـا ولاړ يې څـه کـوې څـوک درتـه ګـوري

دحنفي فقهي له ديدګاه څخه

د لمانځه اثبات او صحت

مؤلف:

جان محمد کاکړ "کندهاری"

۱۳۸۸ لمريز کال دوهم چاپ

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

د کتاب ټول چاپي حقوق
د ليکوال او خپرندوی سره خوندي دي

د کتاب پېژندنه:
****

❖ د کتاب نوم ::: د لمانځه اثبات او صحت
❖ ليکوال ::: جان محمد کاکړ "کندهاری"
❖ سمون ::: مولف پخپله
❖ کمپوز ::: مولف پخپله
❖ خپرندوی ::: فيضي کتب خانه
❖ د چاپ کال ::: ۱۳۸۸دوهم چاپ
❖ د چاپ شمېر ::: زر ټوکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

۱. لمونځ ٦
۲. په اسلام کي د لمونځ مرتبه ۱۲
۳. اودس ۱۸
۴. د اودس فرضونه ۲۰
۵. د اودس سنتونه ۲۰
٦. د اودس مستحبات ۲۱
۷. د اودس آداب ۲۲
۸. د اودس نفلونه شپږ دی ۲۲
۹. د اودس منهیات اته دی ۲۳
۱۰. د اودس تازه کولو طریقه ۲۴
۱۱. پر موزو مسح کول ۲۸
۱۲. تیمم ۳۰
۱۳. د اودس ماتونکي ۳۲
۱۴. د حیض بیان ۳۳
۱۵. غسل ۳۳
۱٦. د غسل شپږ سنتونه ۳۴
۱۷. د غسل کولو طریقه ۳۴
۱۸. د غسل اقسام ۳۵
۱۹. د لمانځه شرطونه ۳۷
۲۰. د لمانځه فرضونه ۳۸
۲۱. د لمانځه واجبات ۳۸
۲۲. د لمانځه سنتونه ۴۰
۲۳. د لمانځه مستحبات ۴۲
۲۴. د لمانځه مکروهات ۴۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۵. د لمانځه مفسدات ۴۶
۲۶. د سهوي سجدې ۴۷
۲۷. د لمانځه لفظي ترجمه ۴۸
۲۸. دلمانځه ادا کولو صحیح طریقه ۵۵
۲۹. په امام پسې په جماعت لمونځ کول ۶۲
۳۰. لاحِق او مسبوق ۶۴
۳۱. د په لمانځ کې د قرآن قرآئت ۶۷
۳۲. د وِتر لمونځ ۶۹
۳۳. د جماعت د لمانځه فضیلت او تاکید ۷۰
۳۴. دقضاء شوو لمونځونو د بیا راګرځولو طریقه ۷۴
۳۵. د جمعې لمونځ ۷۷
۳۶. د جمعې د لمانځه د وجوب شرطونه ۷۹
۳۷. د جمعې د لمانځه د صحت شرطونه ۷۹
۳۸. مسافرانه لمونځ ۸۱
۳۹. د تراویح لمونځ ۸۷
۴۰. د اخترونو لمونځونه ۸۹
۴۱. د جنازې لمونځ ۹۴
۴۲. سنت او نفل لمونځونه ۱۰۰
۴۳. تحیة الوضوء ۱۰۲
۴۴. صلوة الاشراق ۱۰۲
۴۵. تحیة المسجد ۱۰۲
۴۶. صلوة الاوابین ۱۰۳
۴۷. صلوة التهجد ۱۰۳
۴۸. صلوة التسبیح ۱۰۳
۴۹. په کوم وخت کې لمونځ ماتول جائز دي ۱۰۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرّحمٰن الرّحيم

الحمد لله الذی فرض علی عباده الصلٰوة وجعلها کتابًا موقوتا والصلٰوة والسلام علی نبیه الذی قال الصلٰوة عمادالدین من اقامها فقد أقام الدین ومن هدمها فقد هدم الدین وعلی آله وصحبه ومن تبع هداهم إلٰی یوم الدین.

اما بعد: غاړه ایښودل و اوامرو ته د لوی او مهربان خدای ﷻ او د تپولو هغو احکامو منل چي د الله ﷻ او د ده د رسول حضرت محمد ﷺ له طرفه څخه دي اسلام ورته ویل کیږی. د الله تعالٰی ﷻ او د هغه د رسول ﷺ دا اوامر اساسًا پر پنځو برخو ویشل شوي او هری برخي ته یې فریضه ویل کیږی چي په رأس کي یې کلمهٔ طیبه ده.

"لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰهِ"

څرنګه چي دغه کلمه د اسلام د پاک او سپیڅلي دین اساس او بنسټ تپا کل شویده نو د بزرګۍ، عظمت او برکت په خاطر له څلورو (۴) خواؤ څخه یې هر طرف په یوه اساسی ستون باندی تکیه دی چي دغه ستنی یې لمونځ کول، روژه نیول، زکات ورکول او د کعبي شریفي زیارت (حج) کول دي چي دا څلور

(c) ketabton.com: The Digital Library

واړه فرض او هر يو يې جدا تفصيل لري، د الٰهي فيوضاتو څخه ډک او د انسانانو د ګټو په خاطر راليږل شوي دي او د کلمهٔ طيبی سره د اسلام د پاک دين پنځه اساسي فريضی تشکيلوي.

څرنګه چي د اسلام دين داسی تنظيم شويدی چي پر سر يې کلمهٔ طيبه او هغه بيا پر څلوروستنو ولاړه ده نو سوال پيداکيږی چي دا څلور واړه ستنې پر څه شي ولاړي دي ؟ هغه ښه اخلاق (حسن اخلاق) دی، حديث شريف دی چي عليه الصلوٰة والسلام فرمايي:

بُعِثتُ لأُتَمِّمَ مَكَارِمَ الاَخلاقِ.

زه د ښو اخلاقو دتکميل او بشپړولو د پاره را استول شوی يم.

په محمدي کړنلاره کي د توحيد نه وروسته لمونځ فرض ګڼل شوی دی چي د دغه کتاب هدف هم د لمانځه په باب ښوونه ده .

لمونځ: په اسلام کي لمونځ د عبادت هغه لمړی رکن دی چي دا رکن پر امير، غريب، زوړ، ځوان، نر، ښځه ، روغ او ناروغ ټولو يوشان فرض دی.

لمونځ هغه يوازنئ عبادت دی چي په هيڅ کوم حالت کي له هيڅ چاڅخه نه ساقط کيږی، که دا فرض څوک په ولاړه نشي اداکولای نو په ملاسته دي يې ادا کړي او که يې په خوله نشي اداکولای نو په اشاره دي يې ادا کړي، او که د ډير مجبوريت په وخت کي څوک دريدلای نشي نو د تګ او تلو په حالت کي دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ادا کړي او څوک چې د سپرلۍ په کوم سخت حالت کي وي نو کومي خواته چې موقع وي هغې خوا ته دي مخ کړي او خپل لمونځ دي اداکړي.

لمونځ څه شي دي؟ د خپل خالق په حضور کي د مخلوق د خپل زړه، ژبي، لاسونو او پښو په ذريعه د بندګۍ او عبوديت اظهار، د هغه رحمٰن او رحيم يا د او د هغه د بې انتها احسانونو شکريه، د ازل د حسن حمد او ثنا او د هغه د لويي او عظمت اقرار دی، لمونځ دخپل محبوب سره د خپل محجوب روح خطاب دی ، لمونځ د مولا په حضورکي د جسم او جان بندګي ده، لمونځ د باطني احساساتو د نياز او عذر وړاندی کول دي او زمونږ د زړه د ساز فطري ترانه ده، لمونځ د خالق او مخلوق په منځ کي د تعلق غوټه او د علاقې شيرازه ده، لمونځ د روح تسکين ، د ناقرار زړه تشفٰی، او د مايوس زړه دارو دي، لمونځ د فطرت آواز او د احساس او اثر منونکي طبيعت د زړه چيغه ده، لمونځ د ژوندانه حاصل او د هستۍ خلاصه ده .

و کوم غير طاقت يعنی داسی طاقت ته چې نه ليدل کيږي سر ايښودل او د هغه په حضورکي دعا او فريادکول او د هغه څخه په مشکلاتو کي تسلٰی موندل د انسان فطرت دی، داسي معلوميږي چې د زړه په اعماقو کي يو داسي ډول ساز شته چې پر

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه نامعلومي ګوتي ولګيږي نو هغه تل ږغيږي يا په بل عبارت په ږغيدلو پيل کوي او همداد أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ فطري ځواب دی.

قرانٰ ځای په ځای د انسانانو د دغه فطري حالت نقشه کښلی ده او دا پوښتنه يې کړيده چي هر کله پر تاسي مصيبتونه راځي او يا تاسو په سمندرونو له طوفان سره مخامخ کيږئ يا ستاسو بيړۍ او جهازونه په ګردابونو کښي ايساريږي او بنديږي نو په دغه رازوختونو کي د الله نه سوا بل څوک دی؟ چي تاسو ورته ناري ووهئ.

لنډه دا چي د انسان ټنډه تل پخپله د يو داسي مسجود په تلاښ او سيږي چي د هغه په مخ کي دي ټيټ شي او د زړه نياز دي ورته وړاندی کړي، او د خپل د زړه هيلي ورته عرض کړي، لنډه دا چي عبادت د همدې فطري مطالبې ځواب دی، که دا نه وي نو د انساني روح د جنون د جوش علاج يو ناممکن کار دی.

که يومذهب ډير زيات وحشي هم وي نو په هغه کي هم د فطرت د دغه آواز د تسلی د پاره د عبادت ځيني لړ او ډير دودونه او مقررات موجود وي، پس نو آسماني مذهبونه لدې کار څخه څرنګه خالي کيدای شي.

د نړۍ په هر آسماني مذهب کي د پاک خدای ﷻ د يادولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکم او د هغه د یادولو ځیني مراسم او مقررات موجود دي، که په اسلام کي حمد او تسبیح شته نو په یهودیانوکې دعا او په پاریسیانو کې زمزمه او په هندوانو کي بهجن موجود دي او په شپه او ورځ کي د دې فریضې د اداکولو د پاره په هر یو مذهب کي ځیني ټاکلي وختونه هم شته، نو په دغه اساس باید په دغه خبره یقین وکړای شي چي لمونځ دمذهب د هغو اصولوڅخه دی چي د نړۍ د ټولو مذهبونو وړ باندي اتفاق دی.

د قراٰن مجید دتعلیماتو سره سم نړۍ ته هیڅ یو داسي پیغمبر نه دی راغلی چي هغه دي خپل امت ته د لمانځه تعلیم نه وي ورکړی او یا یې د لمانځه په خصوص تأکید نه وي کړی خصوصًا په ابراهیمي ملت کي د لمانځه مقام او حیثیت د نورو ټولو ادیانو څخه زیات او څرګند دی، د قرآن کریم تائید له زبور او تورات څخه هم کیږی.

کله چي حضرت محمّدﷺ مبعوث شو نو د توحید څخه وروسته لمړئ حکم چي ورته وکړل شو هغه د لمانځه حکم وو.

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلۡمُدَّثِّرُ ۝١ قُمۡ فَأَنذِرۡ ۝٢ وَرَبَّكَ فَكَبِّرۡ ۝٣ سورة۷٤

یعنی ای په برستن کي پیچلې (محمده) پاڅه او و ویروه (خلګ د خدای له عذابه) او ستا رب وستایه په لویي سره، الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

ﷻ په لويي سره ستايل د لمانځه اساس او بنسټ دی.

حضور ﷺ ويده خلک راويښ کړل او چا چي لار ورکه کړېوه هغه ته يې لار وښودله او ناپوه خلک يې پوه کړل او د خدای ﷻ او بندګانو په منځ کي هغه تعلقات چي له منځه تللي وه پر ځای او قايم کړل، د غوښو، هډوکو، سرو او سپينو، ښتو او ډبرو هغه بتان چي د خدايي مقام يې نيولی ووکښته سر دلاندی وغروځول او په نړۍ کښي يې د يو(۱) واحد خدای ﷻ لمونځ باقي پريښود او بيله خدای ﷻ نه يې بل چاته سجده حرامه او منع کړل او په دغه ترتيب يې د لمونځ اصلي حقيقت په نړۍ کي ښکاره کړ.

رسول الله ﷺ عربو او د نړۍ نورو بت پرستو قامونو ته له توحيد نه وروسته د لمانځه طريقه وروښودله او د لمانځه ارکان او آداب يې هم ور وښودل او د مؤثرو دعاګانو تعليم يې ورته ورکړ، مشرکين او اهل کتاب (يهود او نصارىٰ) يې د اسلام و مقدس دين ته راوبلل، د اسلام د قبلولو نه وروسته يې هغوی ته د لمانځه تعليم ورکړ او هغوی ته يې د دې تأکيد وکړ چي يوازي لمونځ دی چي د خدای ﷻ په حضورکي د بنده د ټولو مشکلاتو، حاجاتو او تکليفونوڅخه د نجات او راز او نياز ذريعه ده، الله تعالی ﷻ په قرآن کريم کښي خپلو بندګانو ته داسي امر کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حَـٰفِظُواْ عَلَى ٱلصَّلَوَٰتِ ﴿٢٣٨﴾ ۲سورة
یعني د لمونځونو ساتنه کوئ.
داحکم دلمانځه د ظاهري او معنوي دواړو حیثیتونو په ساتنه مشتمل دی او د مسلمان د پیژندني دپاره دانښي مقرري دي:
وَهُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٩٢﴾ ٦ سورة
یعني هغوي د خپلو لمونځونو ساتنه کوي.
ٱلَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ دَآئِمُونَ ﴿٢٣﴾ ۷۰سورة
یعنی څوک چي خپل لمونځ تل ادا کوي.
وَٱلَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَوَٰتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٩﴾ ۲۳سورة
یعنی او بریالي دي هغه خلک چي د خپلو لمونځونوساتنه کوي.
په خپله محمّدﷺ ته امر کیږي چي ته پخپله هم لمونځ کوه او اهل او عیال ته هم د لمونځ کولو حکم کوه او په هغه لمونځ چي د هغه لمونځ په مکه مکرمه کښي دقیام په زمانه کښي ادا کول ډیرمشکل دي په پوره پابندۍ او مضبوطیا سره ټینګ اوسي الله ﷻ حکم وکړ.
وَأۡمُرۡ أَهۡلَكَ بِٱلصَّلَوٰةِ وَٱصۡطَبِرۡ عَلَيۡهَا ﴿١٣٢﴾ ۲۰سورة.
یعني د خپل کور خلکو ته د لمانځه امر کوه او پخپله هم په لمانځه باندي پابند اوسه.

لمونځ باید څنګه وي؟ وي ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

وَقُومُواْ لِلَّهِ قَـٰنِتِينَ ﴿٢٣٨﴾ ۲سورة

يعنى او د الله ﷻ په حضور کې په ادب سره ودريږئ.

دارازستاينه اوتعريف وشو.

ٱلَّذِينَ هُمۡ فِى صَلَاتِهِمۡ خَـٰشِعُونَ ﴿٢﴾ ۲۳سورة

يعني کامياب دي هغه مؤمنان چې په لمانځه کې خشوع او عاجزى کوي. حکم وشو!

ٱدۡعُواْ رَبَّكُمۡ تَضَرُّعًا وَخُفۡيَةً ﴿٥٥﴾ ۷سورة

يعني تاسو خپل رب په ډيره عاجزۍ سره او پټ پټ يادوئ.

وَٱدۡعُوهُ خَوۡفًا وَطَمَعًا ﴿٥٦﴾ ۷سورة

يعنى او خپل خداى ﷻ له ويري او اميد سره يادوئ.

وَٱدۡعُوهُ مُخۡلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ ﴿٢٩﴾ ۷سورة

يعني او خداى ﷻ بولئ په داسي حال کي چي يوازي د هغه د دين دپاره اخلاص کونکي ياست. له دې اجمالي نظر نه وروسته د لمانځه پرټولو مباحثو يو تفصيلي نظرضروري دى.

په اسلام کښي د لمونځ مرتبه: له اسلام څخه لمړى هم په نړۍ کښي کوم يو دا راز مذهب نه دى تير شوى چي په هغه کښي لمانځه ته اهميت نه وي ورکړه شوى ليکن له دى کبله چي هغه مذهبونه په خاصوخاصو قامونو او وختونو پوري محدود ؤ نو له هغو څخه په عملي ډول د لمانځه اهميت ولاړ، لکه چي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلام نه وړاندي د نړۍ په هيڅ يو مذهب کښي د ننني لمانځه يعنی د خدای ﷻ په حضور کښي د عبوديت اقرار او د هغه حمد او ثنا ته يو واضح او معين او تأکيدي حيثيت حاصل نه دی يعنی د کوم يو مذهب د پيروانو بلکه د ملهمانو د عمل څخه هم د لمانځه دا صورت نه ښرګنديږي او نه لکه څنګه چي تيرشول، د قرآن له مخي په نړۍ کښي کوم داسي پيغمبر نه دی راغلی چي هغه ته دي د لمانځه حکم نه وي ورکړ شوی، او هغه د لمانځه تاکيد نه وي کړی، مګر موجوده حيثيت دا دی چي پرته له اسلام څخه لمونځ په بل هيڅ کوم يو مذهب کښي په ښرګند او واضح او مؤکد صورت کښي باقي نه دی پاته شوی او د دې کار سبب دا دی چي له دې کبله چي محمّد ﷺ نړۍ ته د خاتم الانبياء او قرآن مجيد د خاتم الکتب السماويه په حيث راغلی دی نو دې الٰهي فريضې ته د اسلام په کامل دين کښي يو داسي منظم او واضح او مؤکد او ښرګند صورت ورکړشويدی چي هغه ترقيامته پوري په نړۍ کښي قايم او باقي پاته شي.

لمونځ د اسلام هغه فريضه ده چي له دې فريضې هيڅ کوم يو متنفس مسلمان هم تر څو چي د هغه هوښ او حواس باقي او په ځای وي په هيڅ حالت کښي نه شي معاف کيدلای، په قرآن مجيد کښي د سلو وارو څخه ډير د لمانځه تعريف او ستاينه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لمانځه د په ځای او ادا کولو کښي سستی او تنبلي او کاهلي د نفاق علامه او د لمانځه پریښول او نه کول د کفر نخښه ښودل شویده.

لمونځ د هغي فریضې نوم دی چي د اسلام سره یو ځای او ملګری پیدا شوی او تکمیل یې د قدس په هغه شبستان کښي وشو چي په خلګو کښي د معراج په نوم یادیږي.

په اسلام کښي لمړی فرض ایمان او د ایمان لوازم دي ، او د ایمان نه وروسته دوهم فرض لمونځ دی لکه چي د سورة روم په څلرمه رکوع کي لمړی دا حکم ورکړشو.

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا ۚ فِطْرَتَ ٱللَّهِ ٱلَّتِى فَطَرَ ٱلنَّاسَ عَلَيْهَا ﴿٣٠﴾ .٣سورة

یعنی خپل مخ د هرڅه څخه وګرځوه د توحید په دین یې سم کښیږده هم هغه د الله فطرت چي په دغه فطرت هغه خلګ جوړ او پیدا کړیدي.

دینه وروسته دوهم ځل دې سره ملحق حکم دا دی :

وَأَقِيمُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَلَا تَكُونُوا۟ مِنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ﴿٣١﴾ .٣سورة

یعنی او لمونځ قائم وساتئ او له مشرکانو څخه مه کیږئ.

له دې پاک آیت څخه خو یو د توحید او ایمان نه وروسته له ټولو مهم شی لمونځ ثابتیږي او بله ورڅخه دا خبره معلومیږي چي د لمونځ د پریښوولو په صورت کښي په کفر او شرک کښي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ګرفتاره کيدلو ويره ده، او دا ځکه چي ترڅو موږ د زړه کيفيت د دبادنيو اعمالو په ذريعه زيات او ډير نه کړو نو پخپله د هغه کيفيت سره د هغه کيفيت د زائل کيدلو ويره ملګرې اوسيږي، همدا سبب دی چي حضرت محمّد ﷺ به تل د لمونځ په اهميت ډير زور کاوه او د لمونځ د تارک او نه کوونکي په خصوص کښي به يې د شرک او کفر ويره ښکاره کوله.

لکه حضرت محمّد ﷺ چي وويل:

"لمونځ د دين ستن ده."

او لکه څنګه چي د ستنی په لويدلو او ليري کيدلو عمارت او ودانۍ غورځيږي همدغه راز د لمانځه په نه کولو او پريښودلو د زړه ديند اري هم رخصت کيږي په هغه وخت کښي چي د طائف يو وفد (هيئت) او جرګه مدينې منورې ته راغله او د روغي په خبرو اترو يې پيل وکړ نو دغي جرګې د لمانځه او جهاد او صدقاتو څخه د ځانونو د مستثنٰی کولو غوښتنه وکړه، حضرت محمّد ﷺ د دوو وروستيو خبرو يعني جهاد او صدقاتو څخه هغوی مثتثنٰی کړل ليکن د لمانځه په خصوص يې وويل:

"په کوم دين کښي چي د خدای په حضور سر ټيټول نه وي په هغه دين کښي هيڅ خير نشته"

حضرت محمّد ﷺ دا هم ويلی دي چي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

"لمونځ د زړه رڼايي او روښانتياده"

او په خپل خصوص کښي يې ويلي دي:

"لمونځ زما دسترګو سوړوالی دی"

په يوه تمثيل کښي يې وويل:

"انسان تل په اور کښي سوځيږي او په لمانځه دغه اور مړکيږی دا اور د ازل د محبوب د هجر او فراق اور دی، او لمونځ هغه صفا اوبه دي چي دغه اور وربانديمړ کيږي"

حضرت محمّد ﷺ وويل چي:

"د کفر او ايمان په منځ کښي امتياز او بيلونکی شی يوازي لمونځ دی"

او دا ځکه چي ايمان او کفر دواړه د انسان د باطني حالت سره تعلق لري چي اظهار يې يوازي د اعمالو په ذريعه کيدلای شي د مسلمان هغه عمل چي په ورځ کښي يې څو واره خلګو ته د ليدلو موقع په لاس ورځي يوازي او يوازي لمونځ دی.

لکه څنګه چي مو مخ کښي وويل لمونځ د ايماندارو يوه فريضه ده نو لازم دی چي لمونځ کوونکی لمړی دايمان په معنیٰ ښه پوه او خبر وي:

د ايمان معنیٰ يقين او باور دی، يقين او باور تر هغو پوري نشی پيدا کيدای څو د الفاظو په معنیٰ و نه پوهيږو، نو ضرور

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی چې په معنٰی د کلمۀ طیبې او آمنت بالله او په معنٰی د لمانځه ځان پوه او خبر کړو.

ایمان اقرار کول دي په ژبه سره او په هغه باندي تصدیق کول دي په زړه سره نو اقرار به کوي په ژبه چي

"لَآاِلٰهَ اِلاَّ اللهُ مُحَمدٌرَّسُوْلُ اللهِ"

یعني نشته بل معبود برحق لائق د عبادت بیله یو الله ﷻ څخه او محمّد ﷺ په حقه سره د الله ﷻ رسول او استاذی دی. په دغه اقرار باندي به په زړه سره تصدیق کوي یعني دا اقرار به د زړه په صدق سره کوي. بیا به د زړه په صدق سره دا اقرار کوي:

اٰمَنتُ بِاللهِ وَمَلٰئِکَتِه وکُتُبِه وَرَسُلِه وَالیَوْمِ الاٰخِرِ وَالقَدْرِ خَیْرِه وَشَرِّه مِنَ اللهِ تَعَالٰی وَالبَعثِ بَعدَ المَوْتِ.

ژباړه: یقین او باور لرم چي الله ﷻ یو (۱) دی شریک نلري په ذات او په صفاتو کښي او باور لرم پر ملائکه ؤ چي د الله تعالٰی معصوم بندګان دي نورانی دي له نوره پیدا دي د الله تعالٰی د اوامرو اطاعت کوي او سرکښي نه کوي، او باور لرم پر رسولانو د الله ﷻ چي هغوی په حق سره الله را استولي، څه چي هغوی ویلي هغه رښتیا دي، هغوی له نبوت نه مخکي او وروسته معصوم دي، شمیر یې یو سل او څلېرویشت زره (۱۲۴۰۰۰) کم و زیات دي، ایمان او باور لرم پر کتابونو د الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

تعالیٰ ﷻ چي ځلور(۴) کتابونه دي انجيل، زبور، تورات او آخرکتاب قرآن مجيد دی چی پر خاتم الانبياء محمّدبن عبدالله نازل شوی او تر قيامته له تحريفه محفوظ دی ، ايمان او باور لرم د آخرت پر ورځ چي د سور له دوهمه پوکه وروسته چي د مخلوقاتو د اعمالو د حساب او موازنې ورځ ده، او باور لرم چي خير او شر او د هغه اندازه د الله ﷻ له طرفه دي، او باور لرم په پاڅون وروسته له مرګه د سور له دوهم پوک سره.

ځرنګه چي مخ کښي مو وويل چي په اسلام کښي له توحيد نه وروسته لمونځ فرض دې او دلمانځه ادا کول د هر مسلمان د زړه معراج او د خپل خدای ﷻ راز او نياز دی نو ضرور دی چي په بشپړه پاکۍ او تطهيرسره و خپل رب ته ودريږو الله ﷻ فرمايي:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِذَا قُمۡتُمۡ إِلَى ٱلصَّلَوٰةِ فَٱغۡسِلُواْ وُجُوهَكُمۡ وَأَيۡدِيَكُمۡ إِلَى ٱلۡمَرَافِقِ وَٱمۡسَحُواْ بِرُءُوسِكُمۡ وَأَرۡجُلَكُمۡ إِلَى ٱلۡكَعۡبَيۡنِۚ ﴿٦﴾

يعني ای د ايمان څښتنانو کله چي لمانځه ته پاڅيږئ نو ووينځئ تاسي مخونه خپل او لاسونه خپل تر څنګلو پوري (سره له څنګلو) او مسح وکړئ تاسي پر سرونو خپلو او ووينځئ تاسي پښې خپلي تر پړکيو پوري (سره له پړکيو) ۵ سورة

اودس: د لمانځه لمړی فرض د اودس تازه کول دي، پخپله په اوداسه کښي ځلور فرضونه، لس سنتونه، شپږ مستحبات،

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوه آداب، شپږ نفلون او اته منهيات موجود دي چې هر يو يې ځانته تفصيل لري.

د حضرت جابرؓ څخه روايت دی چې رسول الله ﷺ فرمائيلی دي چې د جنت کيلي لمونځ دی او د لمانځه کيلي اودس دی
[مشکوة شريف د فلاح الدارين په حواله]

له حضرت عمر بن خطاب ؓ څخه نقل دی چې رسول الله ﷺ فرمائيلي دي، کوم مسلمان چې په ډېره ښه طريقه سره اودس وکړي او له هغه نه پس د الله ﷻ د توحيد اقرار وکړي چې الله ﷻ د عبادت لائق او هيڅ يو شريک ورسره نشته، او شهادت ورکړي چې محمّد ﷺ په حقه سره د الله تعالیٰ بنده او رسول دی يعني: اَشهَدُاَنْ لآاِلٰهَ اِلَّااللّٰهُ وَحدَهُ لاَ شَرِيکَ لَهُ وَاَشهَدُاَنَّ مُحَمدًاعَبدَهُ وَرَسُوْ لُه ووايي د جنت دروازې ورته خلاصي شي په کومه دروازه چې غواړي جنت ته داخليدای شي.
[مسلم شريف، مشکوة شريف د فلاح الدارين په حواله]

د احاديثو په کتاب کښې د اودس نه وروسته د دغه دعا د ويلو فضليت هم بيان شوي دی:

اَللهُمَّ اجعَلَنِی مِنَ التوابِينَ وَجعَلَنِی مِنَ الْمُتَطَهِرِينَ وَ جَعَلَنِی مِن عِبَادِکَ الصالِحِين.

همدارنګه د مشکوة شريف د لمړی جلد د طهارت په باب

(c) ketabton.com: The Digital Library

کښېي د اودس نه پس د دغه دعا فضيلت هم بيان شوېدی:

اَللّهُمَّ كَمَاطَهَرتنا بِالْماءِ فَطَهِرنامِنَ الذُنُوبِ، اَشهَدُاَن لا اِلهَ اِلا اللّهُ وَحدَهُ لاشَرِيكَ لَهُ وَاَشهَدُاَنَّ مُحَمدًا عَبدَهُ وَرَسُولُه.

د اودس فرضونه:

(۱) د ټول مخ پرېمنځل ديوه غوږ د نرمۍ څخه د بل غوږ تر نرمۍ پوري او د تندی د وېښتانو د شنه کېدو له ځای څخه بيا د زني لاندی د وېښتانو د شنه کېدو تر ځای پوری.

(۲) د لاسو پرېمنځل تر څنګلو پوری.

(۳) د سر د څلرمي برخی مسح کول.

(۴) د پښو وېځل د ګُنډيو سره.

د اودس سنتونه:

(۱) د اودسه په شروع کښېي بِسمِ اللّهِ الرحمٰنِ الرحِيم ويل.

(۲) مخکی له هغه چی په لوښی کښېي لاسونه د ننه کړی د دوارو لاسونو پرېولل تر مړوندو پوری.

(۳) مسواک وهل، که مسواک نه وٍ د شهادت په ګوته سره د غاښو وينځل هم کفايت کوی.

(۴) په خوله اوبه لغړول او غړغړه کول.

(۵) په پوزه اوبه سوېل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(٦) په هغه لامده لاس چي د سرمسح په شوي وي د غوږو مسح کول.

(۷) د ږيري خلالول د لاس په ګوتو سره چي ږيره ګڼه نه وي ځکه چي د ګڼی ږيری خلالول فرض دي.

(۸) د ټول سر مسح او دغاړی مسح کول، همدارنګه د پښو د ګوتو خلالول که د پښو ګوتي يو پر بل مښتي وي نو خلالول يې د لاس په خمچه ګوته سره فرض دي.

(۹) استنجاء وهل د چول په ډبره يا په لوټه يا ريګ يا پنبه يا هر هغه شی سره چه د پنبه له جنس څخه وی.

(۲۱) استنجاء وهل په اوبو سره که اوبه موجودی وي په داسی شرط سره که نجاست د راوتلو له ځای څخه تر يوه درهم لږ وي او که نجاست له يوه درهم تر انداز زياد وی نو بيا استنجاء واجب ده، که نجاست د مقعد څخه پرته نور بدن د يوه درهم په اندازه مردار کړي نو بيا استنجاء وهل فرض دي.

د اودس مستحبات:

(۱) د اودس نيت کول.

(۲) د اندامونو پرله پسي پريولل.

(۳) په راسته اندامو شروع کول.

(۴) په هغه ترتيب چي په قرآن کي ذکر شوي د اندامو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

پريمنځلو رعايت کول.

(۵) د لاسونو او پښو د پريللو په وخت کي د ګوتود سرو څخه شروع کول.

(٦) د غاړې مسح کول په نويو اوبو سره (دغاړې د مسح په وخت کښي بايد ګوتې کښته د ستونې خواته راکش نه کړه شي).

د اودس آداب:

(۱) د اودس تازه کولو په وخت کښي پرته له هغو دعاګانو چي په احاديثو کښي ذکر شويدي بايد نوري هيڅ خبري و نه شي او د هر اندام پريولل ځان ته دعا لري.

(۲) په خوله او پوزه په راسته لاس سره اوبه لغړول او په چپه لاس سره د پوزي سوغل.

(۳) د اودس تازه کولو په وخت کښي پر لوړ ځاى کښيناستل چي د اودس د استعمال شوو اوبو څاڅکى پر جامو او بدن و نه لګيږي.

(۴) که عذر نه وي د لمانځه د وخت ترمخ اودس تازه کول.

(۵) د اودس تازه کولو په وخت کښي قبلې ته مخامخ کښينستل.

(٦) د پريوللو په اول وار د اندامونو موښل.

(۷) اودس د بل چا د کمک نه پرته تازه کول.

د اوداسه نفلونه شپږ دي:

(۱) د هر اندام د پريوللو په وخت کښي هغه دعا ويل چي په حديث کي راغلې وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۲) د ضرورت د رفع کولو ځای (بیت الخلاء) ته د ورتګ په وخت کښي په کینه پښه داخلیدل او د را وتلو په وخت کښي په راسته پښه راوتل.

(۳) پر مځکه یا دیوال باندي د لاس موښل.

(۴) د بیت الخلاء څخه د فراغت نه وروسته او د را وتلو نه مخ کښي د عورت پټول.

(۵) د اودس تازه کولو په وخت کښي د ساعت، وښي، بنګړي او داسي نورو شیانو ښورول چي کوم ځای وچ پاته نه شي.

(٦) د ګوتو په ذریعه سره پر خښتګ اوبه پاشل.

د اودس منهیات اته دي:

(۱) د اوبو په استعمال کښي اسراف کول.

حدیث: عن عبدالله بن عمرو بن العاص رضی الله عنه ان النبي صلی الله علیه وسلم مَرَّ بِسَعدٍ و هو یَتَوضا فَقَالَ مَاهٰذا السرَفُ یا سَعد؟ قَالَ افِی الوضُوء سَرَفٌ ؟ قَالَ نَعَم و اِن کُنتَ عَلٰی نَهرٍ جَارٍ.

[رواه احمد و ابن ماجة مشکوة ص ۴۷]

ژباړه: له حضرت عبدالله بن عمرو بن العاص رضی الله عنه څخه روایت سویدی چي بېشکه نبی کریم صلی الله علیه وسلم پر حضرت سعد رضی الله عنه باندی را تیریدی په داسي حال کي چي ده (حضرت سعد رضی الله عنه) اودس تازه کاوه نو نبی کریم صلی الله علیه وسلم ورته وفرمائل دا څه اسراف دی ای

(c) ketabton.com: The Digital Library

سعده ؟ نو هغه ورته وويل ايا په اوداسه کی هم اسراف سته ؟ و يې فرمائل هو که څه هم پر جاری ويا له يې.

(۲) په چپه لاس سره خوله او پوزه پريولل.

(۳) په مسجد کښې اودس تازه کول، که په مسجد کښې د اودس تازه کولو دپاره ځای جوړ وي يا د اودس دپاره هلته لوښي موجود وي اودس تازه کول پروانلري.

(۴) په مردار ځای کښې اودس تازه کول.

(۵) بيله موزو پر پښو مسح کول ځکه چې دا عمل د شيعه ګانو او روافضو دی.

(٦) د استنجاء په وخت کښې خپل عورت بل چا ته لوڅول.

(۷) په ښي لاس سره استنجاء وهل.

(۸) استنجاء وهل په هغه مايعاتو سره چې انسان يا پيری يا څارويو غذا يا شفا ورکوونکی وي، يا په هغه سره ضرر رسيږي او صفايي نه په حاصليږي.

د اودس تازه کولو طريقه: وروسته له استنجاء څخه به و قبلې ته مخامخ کښيني او درې (۳) ځله به لاسونه تر مړوندو پوری پريوينځي او د پريولو په وخت کښې به دا دعا ووايي:

بِسمِ اللّٰهِ الرَّحمٰنِ الرَّحِيمِ والحَمدُ لِلّٰهِ عَلٰی دِينِ الاِسلامِ.

بيا به د مسواک وهلو سره دا دعا ووايي او درې واري به

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوبه په خوله وغړوي:

اَللّٰهُمَّ اَعِنِى عَلٰى تِلاوَةِ الْقُرآنِ ذِكرِكَ وَشُكْرِكَ وِحُسنِ عِبَادَتِكَ.

بیا به درې ځله په پوزه اوبه سونږ کړي او په چپ لاس به یې سوغ کړي او دا دعابه ووایي:

اَللّٰهُمَّ اَرِحنِى رَائِحَةَ الجَنّةِ ولاتُرِحنِىْ رَائِحَةَالنّارِ.

بیا به لپه د اوبو ډکه او داسي به یې پرمخ واچوي چي اوبه پر مخ وبهیږي د تندي د ویښتانو د شنه کیدو د ځایه څخه بیا تر زني لاندي دویښتانو د شنه کیدو تر ځایه پوري او د یوه غوږ د نرمۍ د بل غوږ تر نرمۍ پوري او مخ به موږي او بیا دوهمه او دریمه لپه اوبه پر مخ واچوي او د مخ د پریولو په وخت کښي به دا دعا ووایي:

اَللّٰهُمَّ بَيِضْ وَجهِى يَومَ تَبِيَضُّ وُجُوهٌ وَ تَسوَدُّ وُجُوهٌ.

نارینه ته ښایي چي د مخ پریللو په وخت کي ږیره ښه خلال کړي، بیا به ښی لاس له څنګلوسره ښه پریوینځي او دا دعا به ووایي:

اَللّٰهُمَّ اَعطِنِى كِتَابِى بِيَمِينِى وَحَاسِبنِى حِسَابًايسِيرًا.

بیا به کیڼ لاس په عین ترتیب د څنګلوسره پریولي او دا دعا به ووایي:

اَللّٰهُمَّ لاَ تُعطِنِى كِتَابِى بِشِمَالِى وَلاَمِن وَرَاءِ ظَهرِى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا د سر مسح کول په داسي ترتیب سره چي اوبه پر لاسو واچوي د دواړو لاسو د خمچو او دوو نورو ګوتو سرونه به یو ځای وموښلوي چي ټولي شپږ ګوتي سي او د هر لاس دوې پاته ګوتي (د شهادت او بټې ګوتي) به لیري ونیسي نو شپږ یو ځای سوي ګوتي د دواړو لاسو د اورغویو سره به پر تندي کښېږدي نو دواړه لاسونه به پورته پر سر کش کړي تر څټ پوري به یې ورسوي او بیرته به اورغوي د څټ څخه تر تندي پوري را کش کړي او دا دعا به ووایي:

اَللهُمَّ اَظِلنِی تَحتَ عَرشِكَ یَومَ لاَظِلُّ اِلاَّ ظِلِّ عَرشِكَ

په یاد ولره هغه چي د هر لاس هغه دوې ګوتي چي لیري نیول شوي وې و نورو تازه اوبو ته ضرورت نلري په هم هغو ګوتو غوږونه مسح کړئ یعنی د شهادت په ګوتو سره دغوږو قاتونه او په بټو ګوتو سره د غوږو شا ښه مسح کړئ او دا دعا به ووایې:

اَللهُمَّ اجعَلنِی مِنَ الذِینَ یَستَمِعُونَ القَولَ فَیَتبِعُونَ اَحسَنَهُ.

بیا د غاړی مسح کول په دې شکل چي د دواړو لاسونو د مابین درې ګوتي به په اوبو لندې کړي او د ګوتو چپ مخ به پر غاړه کښېږدي او بس، پورته یا کښته کشول یې لازم نه دی نو دا دعا به ووایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

اَللهُمَّ اَعتِق رَقَبَتِی مِنَ النارِ.

وروسته به ښی ښپه له پنډیو سره دري ځله پریولئ او د لاس په خمچه ګوته به د ښپې د ګوتو ماېینونه ښه خلال کړئ او دا دعا به ووایي:

اَللهُمَّ ثَبت قَدَمَيَ عَلَى الصِرَاطِ يَومَ تَزِلُّ فيه الاَقدَامُ.

بیا به چپه ښپه په عین ترتیب سره پریولي او دا دعا به ووایي:

اَللهُمَّ اجعَل ذَنبِی مَغفُوراًوسَعیِی مَشکُوراًوَ تجارَةً لَن تَبُورَ.

یادونه: په اودا سه کښي پورته ذکر شوي دعاوي که څه هم د (نورالایضاح) په حاشیه، د پښتو (معلم الدین) او د پاړسي ژبي ایراني چاپ (رسالۀ توضیح مسائل) کښي ذکر شويدی د اسلام د مقدس دین او د اودس د شرطونو او رکنونو څخه نه دی یوازي د الفاظو په لحاظ معتبر دي په دین پوري تړاو نلري او نه باید د دین جز وبلل شي، که څوک یې د اودس تازه کولو په حالت کښي و نه وایي هیڅ کوم تقصیر نشته.

که دچا ښپې پټې وي موزې یې په ښپو وي نو د لاس په ګوتو او تازه اوبو سره به یې مسح کړي چي تفصیل به یې وروسته راشي، کله چي اودس تازه او مکمل شو نو د اودس پر ځای دي ولاړ ودریږي او دا دعا دي ووایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

اَللهُمَّ اجعَلنِی مِنَ التوّابِینَ وَاجعَلنِی مِنَ المُتَطَهِرِینَ وَ اجعَلنِی مِن عِبَادِكَ الصا لِحِینَ.

پر موزو مسح کول: د ځرمني جوړي شوي موزې يا داسي پُنډي او ټينګي جرابي چي د ځرمني تلي ورته لګيدلي وي او د درو يا څلورو ميلو په اندازه پياده تګ پکښي وشي او و نه شليږي مسح پر کول رواده، بوټونه هم د موزو پشان دي خو شرط دا دی که بوټونه وي که موزې بايد له ځرمني څخه جوړ او د پښو پُنډۍ (بوجلکي) پکښي پُټي شي که پُنډۍ پُټي نه کړي نو پر هغو بوټو او موزو مسح روا نه ده.

مسح کول پر موزو يا بوټو د فرض ادا کولو نه وروسته يوه سنت طريقه ده، يعني چي مکمل اودس تازه شي او د پښو پريوللو فرض ادا شي نو وروسته موزې يا بوټونه اغوستل او پرهغه باندي مسح کول جواز لري، د موزو اغوستل او مسح پر کول يوازی د اودس د تکميل نه شرط نه دی بلکی د اودس د تکميل نه مخکي يې هم اغوستلای شي او ورپسې دی نور اودس وکړي، امام قدوری (رح) چي کامل اودس ليکلي دی مقصد يې جنابت دی يعنی که څوک جنوب ؤ لازم به اول اودس او بيا غسل کوي، وروسته د موزو اغوستل او مسح پر کول ورته روادي، د مسح شروع له بې اودسئ نه وروسته ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسح کول پر موزو د مسافر د پاره دري ورځي او دري شپې او د مقیم دپاره یوه ورځ او یوه شپه تلا کل شویده یعني که مقیم د اودس له تکمیل نه وروسته موزې په پښو او وروسته له بې اودسی مسح پر وکړي نو د سبا تر دغه وخته پوري همدغه مسح کفایت کوي، که د خوب یا بل ضرورت په وجه اودس مات شي او موزې و نه ایستل شي نو د بیا اودس کولو په وخت کښې د پښو پریوللوته ضرورت نشته بلکه پر موزو مسح کول کفایت کوي او مسح د فرض ځای نیسي، همدارنګه که مقیم پر موزو مسح وکړه یوه شپه او ورځ یې تیره شوه او اودس یې هم پر ځای وو د مسح د وخت د پوره کیدو په لحاظ یې مسح ماته ده بیا اودس تازه کولو ته ضرورت نشته یوازي به پښې وینځي چي اودس تکمیل شی، عین حکم د مسافر هم دی خو یوازني تفاوت د وخت دی.

د مسح کولو طریقه ډیره آسانه ده، کله چي پسله مکمل اودس نه موزې یا بوټونه واغوستل شوه او محکمه شوه نو د راسته لاس ګوتي به په اوبو لندې کړي او د راسته پښې پر موزه د موزې د پوزي څخه شروع د موزې پر ټول مخ راکش کړي بیا به د همدغه لاس ګوتي لندې کړي د موزې د پندي څخه و لوړ طرف ته کش کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په همدغه ترتیب به د چپ لاس په ګوتو د چپي پښې موزه مسح کړي، که د چا موزه یا بوټ دومره څیري وو چي د پښې د درو ګوتو په انداز د پښې پوست ورڅخه معلومیدی نو پر هغه مسح روا نه ده، همدارنګه که بوټ یا موزه څیري وه او اوبه ورننوتلې او پښه په لنده شوه نو مسح ماته شوه، که پر موزو مسح شوي وه او د غسل ضرورت پیدا شو د غسل په وخت کښي پښې لوڅي کړي او د نور بدن غسل یې وکړ صحت نلري او غسل نه صحیح کیږي، ضرور به موزې باسي په ښه توګه سره به غسل کوي بیا به موزې په پښو کوي او مسح به پر کوي.

تیمم: که چیري د چا اودس نه وو او اوبه هم د یوه مایل (میل) په اندازه ورڅخه لیري وي یا د وخت د کموالي په سبب اوبو ته رسیدلی نه شو ، یا مریض وو او د اوبو استعمال ضرر ورته رساوه یا سلواغه، رسۍ او نور اسباب ورسره نه وو چي د څاه یا ډنډ څخه اوبه راوباسي، یا د دښمن ویره ورسره وه، یا د درنده ګانو ویره ورسره وه، یا اوبه ورسره وې خو هغه د څښلو وې خو په دښت کښي وو د تندي او هلاکت څخه د ساتلو په خاطر یې په هغه اودس نه کاوه نو تیمم وهل په پاکه خاوره د اودس حکم لري.

په تیمم کښي نیت کول فرض دی چي وایې به (نیت کوم د

(c) ketabton.com: The Digital Library

زړه له اخلاصه تیمم وهم په پاکه خاوره چي عبادت راته روا شي)
بیابه دواړه لاسونه د ځنګلو سره لوڅ کړی او د دواړو لاسونو
ګوتي او خپړي به پر خاوره باندي ووهي او بیا به دواړه لاسونه
یو د بل سره داسي وڅنډي چي د خپړو مخ د ځمکي خوا ته وي نو
اول به په دواړو لاسونو مخ مسح کړي لکه په اوبو چي یې
وینځي، د مخ د مسح په وخت کښي احتیاط په کار دی چي هیڅ
ځای بیله مسحي پاته نه شي؛ دوهم ځل به بیا په عین شکل ګوتي
او خپړي په پاکه خاوره ووهي او په لمړني ترتیب به یې وڅنډي
نو اول به ښی لاس په کیڼ لاس سره او بیا به کیڼ لاس په ښي لاس
سره مسح کړي او بیا به د یوه لاس ګوتي د بل لاس په ګوتو کښي
داخلي کړي.

احتیاط په کار دی چي د تیمم په وخت کښي ساعت،
بنګړي، ونبي او داسي نور شیان لیري کړي، که څه هم تیمم د
جنابت یا د حیض وي خو تیمم وهل باید په داسي شي سره وي
چي د ځمکي له جنس څخه وي.

ټول هغه عبادات چي په اودس سره روا دي په تیمم سره هم
روا دي، په کوموشیانوسره چي اودس ماتیږي په هغوسره تیمم
هم ماتیږي، علاوتاً که پر اوبو قدرت پیدا شي نو تیمم ماتیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اودس ماتونکي: د اودس ماتونکي نهه (۹) دي:

(۱) د انسان له دوو لارو (مخ یا شا) د هري لاري څخه چي یو شی راووزي لکه نجاست، باد، ادرار یا داسي نور یا بیله دغو دوو لارو څخه د بل ځای څخه نجاست راووزي اودس ماتیږي، البته د مخي له خوا باد وتل اودس نه ماتوي.

(۲) په ډکه خوله قی (استفراق) وهل.

(۳) خوب کول ستوني ستخ یا په اړخ یا په تکیه سره.

(۴) په هغه لمانځه کښي چي رکوع او سجده ولري په زوره (قهقهه) سره خندل، د جنازې لمونځ چي رکوع او سجده نلري په قهقهه خندا سره فاسد کیږي خو اودس نه په ماتیږي.

(۵) لیونتوب.

(۶) بیهوښي.

(۷) داسي نشه چي بل ځوک نشی پیژندلای.

(۸) د ښځي او میړه شرم بازي.

(۹) که د انسان هر اندام د ژوري په ذریعه وزیبښل شي او ژوره له وینو ډکه شي.

همدارنګه که د چاخوله ویني شوه او لاړي یې توی کړي که وینه تر لاړو ډیره وه اودس مات شو، که وینه تر لاړو کمه وه او لاړي ډیري وي نو اودس نه ماتیږي، که دواړه سره مساوي وي

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو د احتیاط په خاطر اودس تازه کول ښه کار دي.

که څوک په بی اودسي کښي شکمن سو او مخکي يې اودس درلودی نو اوس اودس وربانده ی نشته.

د حیض بیان: حیض د بالغی ښځي له رحیم څخه د عادتيويني بهيدل دي يعني هره میاشت چي د ښځي د شرمګاه د ځای څخه عادتي وينه راځي حیض بلل کيږي چي موده يې دري ورځي او شپې او زياته موده يې لس ورځي او شپې ده.

که له ښځي څخه د وينو توئيدل تر درو ورځو او شپو کمه وه يا تر لس ورځو او شپو زياته وه نو دا حیض نه بلکه استحاضه (مريضی) ده.

حائضه ښځه به د خوړلو روژو قضا راوړي او د لمانځه قضا وربانديِ نسته.

غسل: غسل هم د طهارت مهمه برخه ده چي دري قسمونه لري فرض غسل، واجب غسل او سنت غسل چي د هر قسم تفصيل به وروسته بيان شي.

غسل دري فرضونه او شپږ سنتونه لري:

(۱) دري واره د خولي پريولل په ښه ترتيب سره.

(۲) دري ځلي په پوزه اوبه سوښول.

(۳) يو ځل پر ټول بدن اوبه تويول چي ټول بدن لوند سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغسل شپږ سنتونه:

(۱) ددواړو لاسونو پریولل د بندوسره.

(۲) استنجاء وهل.

(۳) که پر بدن نجاست وي د هغه لیري کول.

(۴) د غسل کولو دمخه اودس تازه کول.

(۵) پر ټول بدن باندې درې ځله اوبه بهول.

(٦) د پښو پریولل.

د غسل کولو طریقه: دغسل د مخه باید ضروري حاجات رفع کړای سي او کوشش وسي چي بل څوک د غسل کوونکي عورت و نه ویني نو اول به استنجاء ووهي که څه نجاست پر بدن وي هغه به لیري کړي بیا به ښه اودس تازه کړي نو به پر ټول بدن اوبه توی کړي د بدن هر هغه ځای چي بې تکلیفه اوبه ور رسیږي وینځل یې فرض دی لکه د غوږو شپیلۍ، د نو غار، د ورځو او بریتو پوست، د ږیري مابین، د ښځي دباندي فرج، لازم ندی چي ښځه ګوته دننه کړي، همدارنګه که ښځي سر اودلی نه وو نو د ټولو ویښتانو پریمنځل یې فرض دی که یې کوڅۍ اودلي وې نو د کوڅیو د بیخ لندول کفایت کوي ځکه د غسل د پاره د کوڅیو سپړل حرج او تکلیف دی، کومي ښځي چي د سر ټول ویښتان په کنډورو لړلي وي او د غسل په وخت کښي محضي اوبه پر تویوي اوبه د ویښتانو وبیخ ته نه رسیږي غسل یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

صحت نه مومي نو بيا د غسل د صحت دپاره د کوڅيو سپنل فرض دی، د غسل په وخت کښي که د چا غوږوالی په غوږ وي يا يې ګوتمۍ په ګوته وي يا يې د پوزي نته په پوزه وي ښورول يې ضرور دی چي د غوږواليو، ګوتمۍ او نتي پوست او سوريو ته اوبه ورسيږي، په نو کښي څو ځلې ګوته وهل ضرور دی، چي غسل صحت ومومي، که ستر ګو ته اوبه ور دننه کړي ښه کار دی.

د غسل د ختميدو نه وروسته چي د غسل د ځای څخه ټوله اوبه ولاړي سي نو بيا به پښې پريولي او دا دعا به ووايي:

اَللّٰهُمَّ كَمَاطَهَّرتَنِى بِالْمَاءِ فَطَهِّرنِى مِنَ الذُّنُوبِ ط

وروسته به خپلي جامې (کالي) واغوندي او د جامو اغوستلو په وخت کي به دا دعا ووايي:

اَللّٰهُمَّ استُرنَا بِسَترِكَ الْجَمِيلِ ط

د غسل اقسام: فرض غسل، واجب غسل، سنت غسل.

(۱) فرض غسل : د حدث اکبر (جنابت) يا لويي بې اودسۍ څخه دپاکيدلو غسل فرض دی، د حدث اکبر د پيداکيدو څلور سببونه دی:

(ا) چي مُني په شهوت سره له خپله ځايه جدا شي او دباندي را ووزي که په خوب کښي وي که په ويښه وي، که په بې هوښي

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره وي او که په هوښ سره وي، که د جماع په ذريعه وي يا د غير جماع په ذريعه وي، که د تصور يا چرت وهلو په ذريعه وي يا په کومه بله طريقه وي.

(ب) ايلاج يعني چي د نارينه د خاص اندام سر د ژوندۍ ښځي په خاص اندام کښي ننوزي يا د ژوندي بني آدم که نر وي که ښځه د لويو بولو په ځای کښي ننوزي که مُني ورڅخه راووزي او که نه راووزي که دوی دواړه بالغ وه نو پر دواړو غسل فرض دی او که يو بالغ او بل نابالغ وو نو پر بالغ غُسل فرض دی.

(ت) چي ښځه له حيض څخه پاکه شي.

(ث) چي ښځه له نفاس څخه پاکه شي.

(۲) واجب غُسل: کوم کافر چي مسلمان شي او د کفر په وخت کښي غسل ورباندي اوښتی وي يعني داسي حالت ورباندي راغلی وي لکه پر مسلمان چي غسل فرض کيږي خو هغه لمبيدلی نه وي يا لمبيدلی وي خو په شرعی طريقه نه وي لمبيدلی نو اوس غسل ورباندي واجب دی.

(۳) سنت غُسل: د امام اعظم ابوحنيفه (رح) په مذهب سنت غسلونه څلور دي.

(ا) د جمعې په ورځ د جمعې د لمانځه دپاره.

(ب) د دوو اخترو د لمانځه دپاره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(ت) د حج د احرام د تړلو د پاره.

(ث) د عرفات په غره د عرفات په ورځ د دریدلو دپاره، مسلمان مړی په مسلمانانو لمبول فرض کفایي دی.

د لوی او مهربان الله ﷻ د احسان حمد او شکر ادا کوو چي اودس، تیمم، حیض، نفاس او د غسل احکام مو زده کړه او اوس په کامل طهارت سره د رب العزت په پاک حضور کښي د ریږو او په لمانځه شروع کوو، د لمانځه شرائط، فرضونه، واجبات، سنتونه او مستحبات زده کوو.

د لمانځه شرطونه:

(۱) اودس تازه کول په پاکو اوبو سره یا د ذکرشوو عذرونو په وخت کښي په پاکه خاوره سره تیمم وهل.

(۲) د جامو (کالو) پاکي له مرداري شخه که ډیره وي او که لږ.

(۳) د هغه ځای پاکي چي لمونځ پر کیږي.

(۴) د بدن پاکي له بولو یا قاذوراتو شخه یا د هغه شیانو شخه چي د بولو او قاذوراتو سره مشابهت لري.

(۵) د عورت ستر، د نارینه عورت د نامه شخه تر زنګنو پوري دي، ښځه ټوله عورت ده بیله لاسو، مخ او پښو، د مینځي عورت د نارینه په شان دی علاوتًا شا او نس یې هم عورت دی.

(٦) د کعبي شریفي لور ته مخامخ دریدل که څوک د مکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

شریفي په حرم کښې وي نو مخ وکعبې شریفي ته ګرځول شرط دی.

(۷) د لمانځه نیت کول د زړه په صدق سره.

(۸) پیژندل د وخت دي یعني هر لمونځ ځانته ټاکلی وخت لري چه تفصیل به یې وروسته ذکر شي.

که چا یو له دغو اته (۸) شرطونو څخه یو شرط قصدًا یا سهوًا پریښود نو لمونځ یې نه صحیح کیږي.

د لمانځه فرضونه:

(۱) دلمانځه لمړی اللّٰه اکبر ویل چي د تکبیر افتتاح، تکبیر اُولی او تکبیر تحریمه په نومونو هم یادیږي.

(۲) قیام (ولاړه).

(۳) قرائت ویل.

(۴) رکوع کول.

(۵) سجده کول.

(٦) وروستی ناسته کول . که یو له دغو شپږ فرضونو څخه په قصد یا په سهوه سره پریښودل شي لمونځ فاسد سو نو بیرته به یې راګرځوي.

د لمانځه واجبات:

(۱) د الحمد لله سورة ویل تر آخره پوري.

(۲) د فرضو په لمړي دوو رکعاتونو، د وترو په ټولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

رکعاتونو، د سنتو او نوافلو په ټولو رکعاتونو کښي د الحمد لله د سورة د قرائت وروسته متصل د قرآنکريم يو سورة ويل.

(۳) د لمانځه اوله ناسته په څلور رکعتيز او درې رکعتيز لمانځه کښي.

(۴) د څلور رکعتيز او درې رکعتيز په اوله ناسته کښي التحيات تر تشهد پورې ويل.

(۵) د سهار، ماښام، ماخوستن، جمعې او اخترونو په لمونځونو کښي د امام په لوړ آواز سره قرائت ويل.

(٦) د ماسپښين او مازديګر په لمونځونو کښي په کراره (خفيه) سره قرائت ويل.

(۷) د وتر لمانځه په آخر رکعت کښي د الحمد لله او سورة د قرائت نه وروسته متصل دعای قنوت ويل.

(۸) د اخترونو په لمونځونو کښي د تکبيرونو ويل.

(۹) د السلام عليکم ورحمت الله په ويلو سره سلام ګرځول.

(۱۰) ټول ارکان په آرامي سره کول.

(۱۱) له رکوع وروسته سيده دريدل او د دوو سجدو په منځ کښي کم تر کم د يوه تسبيح په اندازه آرام کول چي دغه عمل ته طمانينه ويل کيږي او واجب دی. البحرائق شرح کنز الدقائق]

که چا يو دغو واجباتو څخه په سهوه سره پريښودل نو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

سهوي سجده پر واجب شوه او که يې په قصد سره پرېښوده نو لمونځ يې نقصاني شو نو اعاده به کوي (بيرته به لمونځ له سره را ګرځوي، که اعاده ونکړي نو ګنهکار دي.

د لمانځه سنتونه:

(۱) برابرول د صف دي په بشپړه برابري سره چې نه د اړخ د ملګري مخ ته ولاړ وي او نه شاته.

(۲) له لمړي تکبيرسره پورته کول د دواړو لاسو دي چې نارينه به د دواړو ګوتوسرونه د غوږو د نرمۍ سره برابروي، او ښځه به د بټوګوتو سرونه له اوږو سره برابروي.

(۳) مقتدی به متصل په امام پسي نيت کوي او لمړی الله اکبر به وايي.

(۴) امام به تکبيرونه په دومره لوړ آواز سره وايي چې ورپسي ولاړ قوم يې واوري.

(۵) مستقيم دريدل د تکبير تحريمه په وخت کښې بيله کږولو سره د سر.

(٦) د نارينه دپاره راسته لاس پر چپ لاس باندي تر نامه لاندي نيول، د ښځي دپاره راسته لاس پر چپ لاس باندي پر ځګر باندي نيول.

(۷) په اول رکعت کښې سُبحَانَکَ اللهُمَّ تر آخره پوري ويل.

(۸) د اولو رکعتو په شروع کښې اَعُوذُبِالله ويل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۹) وړیسې بِسمِ اللهِ الرَّحمٰنِ الرَّحِیمِ ویل.

(۱۰) د اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ په آخر کښې آمین ویل.

(۱۱) کله چې امام سَمِعَ اللّٰهُ لِمَن حَمِدَهُ ووایې مقتدی به رَبَنَالَکَ الحَمدُ په کراره سره وایې، په ځاني لمانځه کښې دواړه سَمِعَ اللّٰهُ لِمَنْ حَمِدَهُ او رَبَنَالَکَ الحَمدُ په کراره سره ویل.

(۱۲) په رکوع او سجده په دواړو کښې درې ځله تسبیح ویل.

(۱۳) پسله رکوع څخه مستقیم دریدل او کښینستل د دوو سجدو تر منځ.

(۱۴) ایښودل د دواړو لاسو پر ورنو باندې په مابین کښې د دوو سجدو لکه د التحیات په حالت کې سره د غوړولو د چپه پښې او جګه درول د راسته پښې د نارینه دپاره، او پر ادمو (کناټو) کښینستل د ښځې دپاره.

(۱۵) یوازې اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ تر آخره پورې ویل د فرضو په آخرو دوو رکعتو او د ماښام د لمانځه په آخر رکعت کښې یعنې د قرآنکریم بل سورة به نه ورسره وایې.

(۱٦) ټوله تکبیرونه د لمانځه ویل بیله تکبیر تحریمه څخه ځکه چې هغه فرض عین دی.

(۱۷) درودونه د اَللهُمَّ صَلِّ او اَللهُمَّ بَارِک تر آخره او دعا د

(c) ketabton.com: The Digital Library

اَللهُمَّ رَبَنَا تر آخره پوري ويل.

که يو له دغو اووه لس سنتو څخه پاته شي کوم شی نه لازميږي مګر له سنتو څخه مخالفت دی او تارک د سنت ګنهکار دی.

د لمانځه مستحبات:

(۱) نارينه به د تکبير تحريمه په وخت دلاسو اورغوي له لستوڼي څخه را باسي.

(۲) په قيام (ولاړه) کښي يوائي د سجدې ځای ته کتل.

(۳) ويل د پوره سورت دي په هر رکعت کښي.

(۴) په رکوع کښي يوازي د پښو ومخ ته کتل.

(۵) په ناسته کښي يوازي خپل ځګر ته کتل.

(٦) په سجده کښي يوازي د پوزي و نرمۍ ته کتل.

(۷) د سلام ګرځولو په وخت کښي خپلو اوږو ته کتل.

(۸) دفع کول د ټوخي او ارږمۍ په قدر د طاقت سره.

(۹) د ارږمۍ په وخت کښي خوله پټه ساتل.

(۱۰) نارينه به د رکوع په وخت کښي د لاسو ګوتي خلاصوي او زنګنونه به ټينګ نيسي خو ښځه به ګوتي نه خلاصوي او پر زنګنو به لاسونه ږدي.

(۱۱) تکبير ويل د مقتدي بيله مده (اوږد والي) څخه.

(۱۲) د ملا هموارول په رکوع کښي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۳) په رکوع کښې سر برابرول د اوږو سره.

(۱۴) په سَمِعَ اللّٰهُ لِمَنْ حَمِدَهُ سره له رکوع څخه سر پورته کول او په ولاړه کښې سم او مستقیم دریدل.

(۱۵) د سجدې په وخت کښې به اول زنګنونه پر ځمکه لګوي بیا لاسونه خو د لاسو ګوتي به سره نښتې وي بیا به پوزه لګوي بیا به تنده لګوي نو د لاسونو په مابین کښې به سر په سجده ږدي.

(۱٦) لیري ساتل د بازو ګانو له تخرګو (بغلو) څخه.

(۱۷) لیري ساتل د نس له ورنو څخه لاکن ښځه به نس له ورنو سره او بازوګان له بغلو سره نښلوی.

(۱۸) د پښو ګوتي وطرف ته د قبلې برابرول.

(۱۹) په تکبیر سره له سجدې نه سر را پورته کول.

(۲۰) په سجده کښې درې ځله یا پنځه ځله یا اوه ځله تسبیح ویل.

(۲۱) له سجدې څخه اول سر بیا لاسونه او ورپسې زنګنونه پورته کول.

(۲۲) کله چي له دوهمي سجدې څخه را جګ شې او ناسته کوي نو چپه پښه غوړول او ناسته وربانديي کول.

(۲۳) په ناسته کښې د لاسونو ایښودل پر ورنو باندي په خلاصو ګوتو سره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۲۴) د سلام ګرځولو په وخت کښې په نیت کښې ولري هغه نارینه، ملائکه او صالح پیریانان چي و ښي او کیڼ طرف ته دي.

(۲۵) مسح کول دي د مخ په دواړو لاسو سره پسله سلام ګرځولو او دعا څخه.

اضافه تر دغو نور سنت او مستحب هم سته لکه دري ځله:

اَستَغفِرُ الله او بیا اَللهُمَّ اَنتَ السلامُ وَمِنکَ السلامُ تَبَارکتَ یَاذَالجَلالِ وَالاِکرَامِ.

بیا دري دیرش ځله پر ګوتو:

سُبحَانَ الله.

او دری دیرش ځله.

وَالحَمدُ لله.

او څلور دیرش ځله.

اَللهُ اَکبَر.

بیا وروسته آیة الکرسي بیا:

قُلۡ هُوَ ٱللَّهُ أَحَدٌ

تر آخره پوري بیا معوذتین

(قُلۡ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلۡفَلَقِ او قُلۡ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلنَّاسِ)

تر آخره پوري ویل سنت او ډیر ثواب لری.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که چا له دغو سنتو یا مسحباتو څخه کوم یو پرینښود هیڅ نه لازمیږي خو په کولوسره یې ډیر فضیلتونه شته او په نه کولو سره یې ثواب نشته.

د لمانځه مکروهات:

(۱)بیله عذره په لمانځه کښې چار زانو کښېنستل.

(۲) د لاس په ګوتو د قرآن د آیتو شمیرل.

(۳) د سجدې په حالت کښې د ګیدړې په څیر بازوګان لیري نیول.

(۴) په لمانځه کښې یو خوا بل خوا کتل.

(۵) بیله عذره په لمانځه کښې سترګې پټول ځکه چې دا مشابهت دی له یهودو سره.

(٦) بیله ضرورت څخه د سجدې له ځایه د وړو ډبرو لیري کول.

(۷) کاهلي ایستل په لمانځه کښې.

(۸) اربږمی کښل په لمانځه کښې، لازمه ده د اربږمی په وخت کې خوله پټه کړي که یې د اربږمی د مخنیوي طاقت نه وو نو که راسته لاس پرخوله ونیسي یا خول په لستوڼي پټه کړي هم باک نه کوي.

(۹) بازي کول په لاس، په ږبه او کالو سره یا د کالو پیچل په ګوتو سره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۰) کله چي صف (قطار) کښې ځای وي او څوک شاته يوازي ودريږي.

لمونځ کوونکي ته لازم دی چي له ذکر شوو مکروهاتو څخه ډډه وکړي

د لمانځه مفسدات: د لمانځه مفسدات څوارلس دي.

(۱) غاړي تازه کول دي بيله عذره.

(۲) عطس (نږی) کوونکی ته د لمونځ کوونکي ځواب يَرحَمَکَ الله ويل.

(۳) فتح ورکول غير له خپل امام څخه.

(۴) که د لمونځ کوونکی نه چا وپوښتل چي بيله معبود خدای ﷻ څخه بل خدای سته؟ که لمونځ کونکی په ځواب کي کلمه ورته وويل نو لمونځ فاسد شو که اعلان وي چي زه په لمانځه کښي يم نو لمونځ نه فاسد کيږي.

(۵) د اندام د څلورمي برخي لوڅوالی دی.

(۶) له زوره يا غصې څخه په زوره ژړل ، که له ياد څخه د جنت يا دوږخ وي نو بيا لمونځ نه فاسديږي.

(۷) په لاس يا په ژبه سره د سلام ځواب ورکول.

(۸) که ترتيب د قضاء شوي لمانځه ساقط شوی نه وي او په لمانځه کښي ورپيا د شي.

(۹) عمل کثير (ډير کار کول په لاس يا په بل شی سره).

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۰) خبري کول په قصد یا په سهوه سره.

(۱۱) خوړل یا څښل.

(۱۲) په لمانځه کې آه یا اُوف ویل.

(۱۳) په لمانځه کښې په قهقه سره خندل.

(۱۴) په لمانځه کښې بیهوښه کیدل.

دا ټول عملونه لمونځ فاسدوی، لازم دی چې لمونځ کوونکی له مفسداتو څخه ځان وساتي او که څوک په قصد یا په سهوه سره یو له دغو اعمالو څخه وکړي نو لمونځ یې فاسدسو بیرته راګرځول یې واجب دی.

د سهوې سجدې: که په لمانځه کښې سهوًا یو له فرضو څخه وځنډیږي یا کوم واجب په سهوه سره پاته شي نو په لمونځ کوونکي واجب دی چې د همهغه لمانځه په آخر کښې په وروستی ناسته کښې له تشهد څخه وروسته په ښي طرف سلام وګرځوي او په اللهُ اکبر ویلو سره سجدې ته ولاړشي او دوې سجدې وکړي په هره سجده کښې به خپل تسبیحات ووایي بیا به دوه درودونه.

اَللهُمَّ صَلِّ او اَللهُمَّ بَارِکْ.

او وروسته به دعا داَللهُمَّ رَبَّنَا.

ترآخره پوري ووایي نو اول به پر راسته طرف سلام وګرځوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

او بیا به پر چپ طرف سلام وګرځوي نو د لمانځه څخه خارج شو او د سهوي سجدې هم وشوې.

د لمانځه لفظي ترجمه: د لمانځه نیت: د نیت معنٰی د زړه اراده (ارادة القلب) ده خوهغه څه چي د لمانځه نه مخ کښي ویل کیږي نیت بلل کیږي چي هغه د زړه د ارادې ترجماني کوي داهم باید پیاد وساتو چي که څوک په خوله نیت ووایي خو د زړه اراده یې نه وي نو نیت یې صحیح نه دی همدارنګه د چا چي په زړه کښي اراده صحیح وي خو په خوله چي څه وایي په هغه کښي سهوه شي او لمونځ په همدغه نیت وکړی لمونځ یې صحیح دی ځکه چي اعتبار د زړه ارادې ته ورکول کیږي نه هغه څه ته چي په ژبه ویل شوی وی، دا دلیل د مجدد الف ثاني (رح) په [مکتوبات امام ربانی] کښي لیدل شوی اوځرنګه چي اوس د نیت په هکله ترجمه وړاندی کیږي نوځکه دلته یې لیکل ضروري اومناسب وګڼل شوه.

نَوَیتُ اَن اُصَلِّي لِلّٰهِ تَعَالی رَکعَتَیِ الفَرضِ فِی هٰذَاالوَقتِ الفَجرِ اقتَدَیتُ بِهٰذَا لاِمَامِ مُتَوَجِهًا اِلی جِهَةِ الکَعبَةِ الشَرِیفَة.

نیت مي وکړ چي لمونځ وکړم خاص خدای لره دوه رکعته فرض په دغه وخت د سهار اقتدا مي ده په دغه امام پسې مخ مي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی پر لوري د کعبې شريفي.

که د جماعت لمونځ نه وو يوازي لمونځ وو نو دا نيت به وايي:

نَوَيتُ اَن اُصَلِی لِلّٰهِ تَعَالی رَکعَتَيَ الفَرضِ فِی هٰذَاالوَقتِ الفَجرِ مُتَوَجِهًاالِی جِهَةِ الکَعبَةَ الشَرِيفَة.

نيت مي وکړ چي لمونځ وکړم خاص خدای لره دوه رکعته فرض په دغه وقت د سهار مخ مي دی پر لوري د کعبې شريفي.

د سنت لمانځه نيت دا سي دی:

نَوَيتُ اَن اُصَلِي لِلّٰهِ تَعَالی رَکعَتَيِ السُنة فِی هٰذَاالوَقتِ الفَجرِ اِتبَاعًا لِرَسُولِ الله مُتَوَجَهًاالِی جِهَةِ الکَعبَةِ الشرِيفَةَ.

نيت کوم چي ادا کړم خاص الله لره دوه رکعته سنت لمونځ پدغه وخت د سهار کښي په اتباع د رسول الله مخ مي دی پر لوري د کعبې شريفي.

مسئله: په فرض لمانځه کښي تعين د وخت ضروری دی که وخت معلوم نه شي نو نيت صحت نلري او په سنت يا نفل لمانځه کښي دوخت تاکل شرط نه دی که وخت ذکر نشي هم صحت لري د ماسپښين، مازديګر او ماخوستن دلمونځونو په نيت کښي د رکعِتَين پر ځای اربع رکعَاتِ ويل کيږي چي د اربع معنٰی څلورده

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د ماښام په لمانځه کښې ثَلاثَ رَكعَاتِ ويل كيږي يعنى درې.

د ماسپښين په لمانځه کښې دهٰذَاالوَقتِ الفَجرِ پر ځاى

هٰذَاالوَقتِ الظهرِ ويل كيږي، د مازديګر په لمانځه کښې

هٰذَاالوَقتِ العَصر د ماښام په لمانځه کښې هٰذَاالوَقتِ الْمغرِبِ

او د ماخوستن په لمانځه کښې هٰذَاالوَقتِ العِشَاءِ ويل كيږي.

اَللّٰهُ اَكبَر

اَللّٰهُ تعالىٰ ﷻ تر هر چا لوى دى.

سُبحَانَكَ اللهُم وبِحمدِكَ وَتَبَارَكَ اسمُكَ وَتَعَلى جَدكَ

وَلاَ اِلهَ غَيرُكَ.

پاكي ده تالره خدايه او ښه ستاينه ده تا لره او مبارک دى

نوم ستا او لوړه ده لويي ستا او نسته بل خداى بيله تا څخه.

اَعُوذُبِاللّٰهِ مِنَ الشَّيطٰنِ الرَّجِيمِ ط

پنا غواړم په الله سره له تړټل شوى شيطان څخه.

بِسمِ اللّٰهِ الرَّحمٰنِ الرَّحِيمِ ط

شروع كوم په نوم سره د الله تعالىٰ چي مهربان دى په دنيا کښې پر

ټولو موجداتو او مهربان دى په آخرت کښې يوازي پر مسلمانانو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ﴿٢﴾ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ﴿٣﴾ مَٰلِكِ يَوۡمِ ٱلدِّينِ ﴿٤﴾ إِيَّاكَ نَعۡبُدُ وَإِيَّاكَ نَسۡتَعِينُ ﴿٥﴾ ٱهۡدِنَا ٱلصِّرَٰطَ ٱلۡمُسۡتَقِيمَ ﴿٦﴾ صِرَٰطَ ٱلَّذِينَ أَنۡعَمۡتَ عَلَيۡهِمۡ غَيۡرِ ٱلۡمَغۡضُوبِ عَلَيۡهِمۡ وَلَا ٱلضَّآلِّينَ ﴿٧﴾

ټوله ستاينې (صفتونه) خاص الله ﷻ لره دي، چې پالونکی د عالمیانو دی (د خپل لوی حکمت له مخه)، ډیر زیات مهربان پوره رحم لرونکی دی، مالک د (ټولو امورو) د ورځې د جزا دی، خاص تا ته عبادت کوو، او خاص له تا څخه مرسته غواړو، وښیه موږ ته سمه لاره، د هغو کسانو لاره چې تا انعام پر کړیدی، نه د هغو کسانو لاره چې غضب پر کړل شویدی او نه لاره د هغو کسانو چې ګمراهان دي.

آمین.

ربه قبوله کړې څما دعا.

قُلۡ هُوَ ٱللَّهُ أَحَدٌ ﴿١﴾ ٱللَّهُ ٱلصَّمَدُ ﴿٢﴾ لَمۡ يَلِدۡ وَلَمۡ يُولَدۡ ﴿٣﴾ وَلَمۡ يَكُن لَّهُۥ كُفُوًا أَحَدٌۢ ﴿٤﴾

ورته ووايه چې الله ﷻ يو دی، الله بی نيازه دی، نه يې څوک زيږولی دی او نه د چا څخه زيږيدلی دی او نشته هغه ﷻ لره سيال هيڅوک.

اَللهُ اَکبَر الله ډير لوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سُبْحَانَ رَبِّيَ العَظِيمِ (درې ځلي)

پاکي ده زما لوی رب لره.

سَمِعَ اللّٰهُ لِمَن حَمِدَه

الله د هغه چا اوري چي د هغه ستاينه کوي

رَبَّنَا لَکَ الحَمدُ

زمونږ ربه! تا لره ستاينه ده.

اَللّٰهُ اَکبَر الله ډير لوی دی.

سُبْحَانَ رَبِّيَ العَظِيمِ (درې ځلي)

پاکي ده زما لوی رب لره

اَللّٰهُ اَکبَر الله ډير لوی دی.

اَلتحياتُ لله والصلوَاتُ والطَيبَاتُ اَلسلامُ عَلَيکَ اَيهَاالنَبِيُّ وَرَحمَتُ اللهِ وَبَرکَاتُهُ اَلسلامُ عَلَينَا وَعَلى عِبَادِ اللهِ الصالِحِينَ.

قولی عبادات، بدني عبادات او مالي عبادات يوازي الله لره دي سلام دی وي پر تا اې نبي ﷺ او رحمت د الله او برکتونه د الله تعالی دي وي پر تا، سلام دي وي پر مونږ او د الله تعالی پر نيکو بندګانو.

اَشْهَدُ اَن لّٰااِلَاهَ اِلّٰااللّٰهُ وَاَشهَدُاَنَّ مُحَمَّدًا عَبدَهُ وَرَسُولُه.

زه شاهديم چي د الله نه پرته بل معبود نشته او شاهد يم چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد ﷺ د هغه ﷻ بنده او استاذی دی.

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَّعَلٰى اٰلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيتَ عَلٰى اِبرَاهِيمَ وَعَلٰى اٰلِ اِبرَاهِيمَ اِنَّكَ حَمِيدٌ مَّجِيْدٌ.

ای خدایه رحمت وکړې پر محمد ﷺ او پر اولاد د محمد ﷺ لکه تا چي رحمت کړیدی پر ابراهیم ؑ او پر اولاد د ابراهیم ؑ، په رښتیا چي ته ستایل شوی یې په ښو صفاتو او لویې.

اَللّٰهُمَّ بَارِكْ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكتَ عَلٰى اِبرَاهِيمَ وَعَلٰى اٰلِ اِبرَاهِيمَ اِنَّكَ حَمِيدٌ مَّجِيدٌ.

ای خدایه برکت وکړې پر محمد ﷺ باندي او پر اولاد د محمد ﷺ باندي لکه څنګه چي تا برکت کړیدی پر ابراهیم ؑ او پر اولاد د ابراهیم ؑ باندي، په رښتیا چي ته ستایل شوی یې په ښو صفاتو او لویې.

اَللّٰهُمَّ رَبَّنَا اٰتِنَا فِى الدُّنيَا حَسَنَةً وَّ فِى الآخِرَةِ حَسَنَةً وَّقِنَا عَذَابَ النَّارِ.

ای خدایه زموږ ربه راکړې موږ ته نیک حالی په دنیا کښې او نیک حالي په آخرت کښې او وساتې موږ د دوږخ له اوره.

اَلسَّلَامُ عَلَيكُم وَ رَحمَةُ اللهِ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سلامتي او رحمت د الله تعالی دي وي پر تاسي.

اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَستَعِينُكَ وَ نَستَغفِرُكَ وَ نُؤمِنُ بِكَ وَ نَتَوَكَّلُ عَلَيكَ وَ نُثنِيْ عَلَيكَ الْخَيرِ وَنَشكُرُكَ وَلاَ نَكفُرُكَ وَ نَخلَعُ وَ نَترُكُ مَن يَّفجُرُكَ اَللّٰهُمَّ اِيَّاكَ نَعبُدُ وَ لَكَ نُصَلِّيْ وَنَسجُدُ وَ اِلَيكَ نَسعٰى وَ نَحفِدُ وَ نَرجُو رَحمَتَكَ وَ نَخشٰى عَذَابَكَ اِنَّ عَذَابَكَ بِا لكُفَّارِ مُلحِق ط

ای الله موږ له تا مرسته غواړو له تا د ګنهونو بخښنه غواړو او ایمان لرو پر تا او پر تا هر څه سپارو او ستا ښه ثنا وایو او ستا شُکر ادا کوو، او ستا د نعمتو انکار نه کوو او ځان ګوښه کوو او پریږدو هغه څوک چي ستا امر نه مني یوازي ستا عبادت کوو او ستا دپاره لمونځ کوو او تندی پر ځمکه ږدو او ستا خدمت ته مُنډي وهو او ستا په لور هڅه کوو ستا د رحمت هیله لرو او ستا له عذابه ویریږو، رښتیا چي ستا عذاب په کفارو پوري تړلی دی.

اوس چي مو د لمانځه ثبوت په ګوته کړ، د اودس فرضونه، سنتونه، مستحبات، آداب، نفلونه، منهیات او د اودس کولو طریقه، مسح، تیمم، د اودس ماتوونکي، حیض، نفاس، غسل او اقسام یې، د لمانځه شرطونه، فرضیات، واجبات، سنتونه، مستحبات، مکروهات، مفسدات، د سهوی سجدې او دلمانځه

(c) ketabton.com: The Digital Library

لفظي معنٰی مو زده کړه نو د ادا کولو په طریقه (اصل عمل) شروع کوو.

د لمانځه ادا کولو صحیح طریقه

د لمانځه له نیت کولو وروسته به ووایي:

"اَللّٰهُ اَکبَر" **او له** "اَللّٰهُ اَکبَر" ویلو سره به سم د دواړو لاسو بتې ګوتي د غوږو د نرمۍ سره برابري کړي نو به راسته لاس پر چپه لاس تر نامه لاندي و نیسي، ښځي به بتې ګوتي له اوږو سره برابري کړي او بیا به راسته لاس پر چپه لاس پر سینه باندي ونیسي، ښځو له په کاردی چي لاسونه له پوړني څخه د باندي راو نه باسي، نارینه به لاسونه له لستوڼي څخه را باسي.

د اَللّٰهُ اَکبَر ویلو وروسته چي لاسونه یې تر نامه لاندي یا ښځو پر سینه باندي ونیول نو دا دعا به ووایي:

سُبحَانَكَ اللّٰهُمَّ وَ بِحَمدِكَ وَ تَبارَكَ اسمُكَ وَتَعَالی جَدُّكَ وَلا الٰهَ غَیرُكَ.

أَعُوذُ بِٱللَّهِ مِنَ ٱلشَّيۡطَٰنِ ٱلرَّجِيمِ ﴿٩٨﴾

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ﴿١﴾ ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ﴿٢﴾ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ﴿٣﴾ مَٰلِكِ يَوۡمِ ٱلدِّينِ ﴿٤﴾ إِيَّاكَ نَعۡبُدُ وَإِيَّاكَ نَسۡتَعِينُ ﴿٥﴾ ٱهۡدِنَا ٱلصِّرَٰطَ ٱلۡمُسۡتَقِيمَ ﴿٦﴾ صِرَٰطَ ٱلَّذِينَ أَنۡعَمۡتَ

(c) ketabton.com: The Digital Library

عَلَيۡهِمۡ غَيۡرِ ٱلۡمَغۡضُوبِ عَلَيۡهِمۡ وَلَا ٱلضَّآلِّينَ ۝٧ أٰمِينٌ.

وروسته په متصل یو سورة د قرآنکریم ووایي کله چي سورة ختم شو بیا به د "اَللّٰهُ اَکبَر" په ویلو سره رکوع او په رکوع کښي به دري یا پنځه یا اوه ځلي سُبحَانَ رَبِّيَّ العَظِیمِ ووایي نارینه به په رکوع کښي سر له ملا سره برابر نیسي د پښو ګوتو ته به ګوري او دواړه زنګونونه به د لاسو په خلاصو ګوتو سره ټینګ نیسي، ښځي به هم سر د ملا سره برابر او د لاسو ګوتی به نه خلاصوي پر زنګنو به یې ږدي، کله چي له رکوع نه سر راپورته کړل سو سَمِعَ اللّٰهُ لِمَن حَمِدَهُ رَبَّنَالَكَ الْحَمدُ دي ووایي او د دغه کلماتو د ویلو په وخت کښي به د ستني په شان تر هغه وخته ولاړ اوسي چي د رکوع څخه د پورته کیدو په سبب د کالو لرزه آرامه شي، لکه مخکي چي ذکرشوه دغه عمل ته "طُمَانِینه" وایي او دغه قومه (ولاړه) سره له طمَانینې (آرام) واجب ده.

بیابه د "اَللّٰهُ اَکبَر" په ویلوسره سجدې ته ولاړشي او په سجده کي به دري یا پنځه یا اوه ځلي دغه تسبیح ووایي "سُبْحَانَ رَبِّيَ الاَعلی" دسجدې کولو په وخت کښي به اول دواړه زنګونونه پرځمکه باندي کښیږدي، بیابه دواړه لاسونه په مبنتو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګوتو سره پرځمکه باندي په دومره فاصله سره کښېږدي چي تتدي او پوزه په مابين کښي پرځمکه باندي کښېښول شي چي اول پوزه او بيا تندی پر ځمکه ولګول شي.

په سجده کښي په کار دی چي ګېډه له ورنو پورته او څنګلي له ځمکی پورته او مُټي له بغلو (تخرګو) څخه ليري ونيسي، ښځو ته په کار دی چي د نارينه بالعکس نس له ورنو سره او لاسونه د بغلو سره مښتي سجده ولګوي له سجدې نه وروسته د "اَللّٰهُ اَکبَر" په ويلو سره راپورته شي او د تشهد په توګه به کښيني دومره ځنډ په دغه ناسته (جلسه) کښي واجب دی چي د کالو حرکات آرام شي يا په اصطلاح د يوه تسبيح ويلو په اندازه، بيا به په بل "اَللّٰهُ اَکبَر" ويلو سره دوهمه سجده په عين توګه وکړي او بيابه د" اَللّٰهُ اَکبَر" په ويلو سره دوهم رکعت ته ولاړشي د لمړي رکعت په توګه به يې وکړي خو سُبحَانَكَ اللّٰهُمَّ به نه وايي له بِسمِ اللّٰه او اَلْحَمدُ لله سره به سورة پيل کړي.

کله چي د دوهم رکعت له دوهمي سجدې سر راپورته کړي نارينه به راسته پښه ودروي او پر چپه پښه به کښيني او لاسونه به په خلاصو ګوتو پر ورنو کښېږدي، ښځه به دواړي پښې راسته

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوري ته وباسي او پرځمکه به کښيني لاسونه به په مښتو ګوتو سره پر ورنو کښيږدي، دواړه نر او ښځه به د ناستي په وخت کښي خپلي سينې ته به ګوري او په اَلتَّحِيَّاتُ ويلو به پيل وکړي:

اَلتَّحِيَّاتُ لِلّٰهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّبَاتُ اَلسَّلا مُعَلَيكَ اَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ اَلسَّلامُ عَلَينَاوَعَلى عِبَادِاللهِ الصَّالِحِينَ اَشهَدُ اَن لآَ اِلٰهَ اِلاَّ لِلّٰهُ وَاَشهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبدَهُ وَرَسُولَه.

که لمونځ څلور رکعته وي نو به سمدستي د "اَللهُ اَکبَر" په ويلو سره دريم رکعت ته ولاړشي او دوه رکعته به نور په عين ترتيب سره وکړي، دفرض لمانځه په وروستو دوو رکعتونو کښي له اَلحَمدُلله وروسته بل سورة نه ويل کيږي، ليکن د سنت او نفلو په ټولو رکعاتو کښي د لمړي دوو رکعاتو په شان له اَلحَمدُلله وروسته سورة ويل کيږي.

کله چي د دوه رکعتيز، درې رکعتيز او څلور رکعتيز لمانځه په وروستۍ ناسته کښي اَلتَّحِيَّاتُ تر عَبدَهُ وَرَسُولَه پوري ووايي نو دغه درودونه او دعا دي ورسره ووايي:

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وعَلى اٰلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيتَ عَلى

(c) ketabton.com: The Digital Library

اِبرَاهِيمَ وَّ عَلٰى اٰلِ اِبرَاهِيمَ اِنَّكَ حَمِيدٌ مَّجِيدٌ ؛ اَللّٰهُمَّ بَارِك عَلٰى مُحَمَّدٍ وَّعَلٰى اٰلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكتَ عَلٰى اِبرَاهِيمَ وَعَلٰى اٰلِ اِبرَاهِيمَ اِنَّكَ حَمِيدٌ مَّجِيدٌ.

اَللّٰهُمَّ رَبَّنَا اٰتِنَا فِى الدُّنيَا حَسَنَةً وَّفِى الآخِرَةِ حَسَنَةً وَّقِنَا عَذَابَ النَّارِ

بیا به اول پر راسته او بیا دوهم پرچپه اوږه د اَلسَّلَامُ عَلَيكُم وَّرَحمَةُ اللّٰهِ په ویلو سره سلام وګرځوي.

د سلام ګرځولو په وخت کښې به د هغه اړخ لمونځ کوونکي او ملائکې په نظر کښي ونیسي.

د لمانځه په ادا کولو کښی باید لمونځ کوونکی د لمانځه متن په دومره کراره سره ووایي چي پخپله یې اوري او بل څوک یې نه اوري او د لمونځ کوونکي خوله او شونډي باید د هر حرف او کلمې په ادا کولو سره وښوري تر څو کلمات صحیح اداشي.

اذان او اقامت

کله چي د لمانځه وخت داخل شي نو د همهغه وخت د لمانځه د ادا کولو له پاره اذان ضروري دی او د وخت د داخلیدو ترمخه اذان کول صحیح نه دي او اذان او اقامت د عربي په

(c) ketabton.com: The Digital Library

خاصو کلماتو ویل کیږي، له رسول الله ﷺ څخه روایت شوید ی "که په بله ژبه یا د عربي ژبي په نورو کلماتو اذان او اقانت وشي که څه هم اوریدونکي له هغه څخه د اذان او اقامت مطلب واخلي درست نه دی"

مؤذن باید عاقل، بالغ او نارینه وي، د ښځي، لیوني او ماشوم اذان صحت نلري او هم مؤذن باید له بې اودسي څخه خلاص او په کامل تطهیرسره په یوه لوړ ځای ودریږي او مخ د قبلي خواته برابر کړي او د دواړو غوږونو سوري د شهادت په ګوتو بندکړي او په پوره طاقت او لوړ آواز دغه لاندني کلمات ووایي.

اَللّٰهُ اَکبَر	(څلور ځلي)
اَشْهَدُ اَن لاَّاِلٰهَ اِلاَّاللّٰه	(دوه ځلي)
اَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدَرَّسُولُ الله	(دوه ځلي)
حَيَّ عَلَى الصَّلاة	(دوه ځلي ښي طرف ته)
حَيَّ عَلَى الفَلاح	(دوه ځلي کینږ طرف ته)
اَللّٰهُ اَکبَر	(دوه ځلي)
لاَاِلٰهَ اِلاَّالله	(یو ځل)

"د حَي علی الصلاة" ویلو په وخت کي به مخ و راسته طرف

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته ګرځوي مګر چي سينه او پښې له قبلې څخه ونه ګرځي او د "حَي على الفلاح " ويلو په وخت کې به مخ و چپه لور ته ګرځوي، د سهار په اذان کي به د حَي علي الفلاح څخه وروسته اَلصلوٰةُ خَير مِنَ النوم دوه ځلي ووايي، اذان کوونکی به د جملې د پوره کولو وروسته دومره دمه وکړي چي اوريدونکي هغه جمله وربسې تکرار کړای سي ځکه چي رسول الله ﷺ فرمايي:

"اِذَاسَمِعَ اَحَدُکُم النِّدَاءَ فَلیَقُل مَايَقُولُه الْمُؤَذِّنُ"

يعنی کله چي يو له تاسو څخه اذان واوري نو څه چي مُؤذن وايې هم هغه دی وربسې وايي.

د اقامت کولو همدغه طريقه ده خو په لاندي توګه د اذان سره توپيرلري:

(۱) اذان له مسجد نه د باندي او اقامت په مسجد کي د ننه کيږي.

(۲) اذان په لوړ اواز سره او اقامت په عادي آواز سره ويل کيږي.

(۳) په اقامت کي له حي على الفلاح نه وروسته قَدقَامَتِ الصَّلَاةُ دوه ځلي ويل کيږي.

(۴) په اقامت کي په غوږو کي ګوتي نه نيول کيږي او په اذان کي په غوږو کي ګوتي نيول کيږي.

(۵)په اذان کي مؤذن د حي على الصلاة او حي على ا لفلاح

(c) ketabton.com: The Digital Library

ویلو په وخت کي راسته او چپه طرفونوته مخ گرځوي په اقامت کي مخ گرځول نشته.

(٦) د اذان په ختم کي مؤذن او اوریدونکي دغه دعا وایي چي سنت ده:

اَللّٰهُمَّ رَبَّ هٰذِهِ الدَّعوَةِ التَّامَّةِ وَالصَّلَاةِ القَائِمَةِ اٰتِ مُحَمَّدَانِ الوَسِیلَةَ وَ الفَضِیلَةَ وَ دَرَالدجَةَ العَالِیَةَ الرَّفِیعَةَ وَ ابعَثهُ مَقَامًا مَحمُودَانِ الَّذِی وَعَد تَّهُ اَنَّكَ لاَتُخلِفُ المِیعَادَ ط

په امام پسې په جماعت لمونځ کول

د جماعت په لمانځه کي ضرور دی چي یو له مقتدیانو څخه د مؤذن په صفت د امام تر شا په امام پسې اقامت وکړي او امام ته په کار ده چي پر مقتدیانو غږ وکړي چي صفونه برابر کړي او یو بل ته نژدې سي نو مقتدیان به هم د پښو گوتي پر یوه خط سره برابری کړي او داسي به څنگ پرڅنگ سي چي څنگلي یې یو د بل سره مښتی وي کومه فاصله یې په مابین کي نه وي.

بیا به نیت وتړي او د الله اکبر په ویلو سره به لاسونه تر غوږو پوري اوچت کړي او تر نامه لاندي به یې ونیسي، مقتدیان به هم نیت وکړي د الله اکبر په ویلو سره به لاسونه ترغوږو پوري اوچت کړي او بیا به یې تر نامه لاندی ونیسی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

امام او مقتديان به ټوله په کراره سره "سبحانک اللّهُمَّ" تر آخره پوري، اعوذبالله او بسم الله تر آخره پوري ووايي نو به مقتديان پټه خوله ودريږي او نورڅه به نه وايي، که لمونځ د جهر وو نو دامام قرآئت ته به غوږ سي او د سجدې ځای ته به ګوري، امام به سورة فاتحه (الحمدلله) ووايي د "وَالَضَّالِّين" له اوريدو وروسته به مقتديان په خفيه سره "آمين"ووايي نوامام به له سورة فاتحې وروسته د قرآن شريف يو سورة يا څو آيتونه ووايي، له قرآئت وروسته امام د الله اکبر په ويلو سره رکوع ته ځي، مقتديان به هم د الله اکبر په خفيه ويلو سره د امام په متابعت رکوع ته ولاړشي، له رکوع وروسته به امام سَمِعَ اللّٰهُ لِمَن حَمِدَهُ ووايي او مستقيم به ودريږي خو مقتديان به په عوض کي رَبَّنَا لَكَ الحَمدُ ووايي د امام په متابعت به مستقيم ودريږي، دغه ولاړې ته "قومه" ويل کيږي نور د جماعت لمونځ به مقتديان په همهغه ذکر شوې طريقه کوي صرف په ولاړه کي سورة فاتحه او په قومه کي به سَمِعَ اللّٰهُ لِمَن حَمِدَه نه وايي.

١. د امام متابعت واجب دی مقتديان به په امام پسې متصل د لمانځه ارکان پر ځای کوي.

٢. مقتدي به له امام نه مخ کي قومې، رکوع او سجدې ته نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځي او نه به د هغه نه مخ کي را پاځي.

۳. که مقتدي په لمانځه کي سهوه شي نو د سهوي سجده به نه کوي

۴. مقتدې به په جهري لمانځه کي د امام د قرآئت استماع کوي چي د غه استماع واجب ده.

لاحِق او مسبوق

لاحِق هغه لمونځ کوونکی مقتدی دی چي لمونځ يې له امام سره يوځای پيل کړی وي خو د څه عذر په وجه يو يا څو رکعتونه ورنه ولاړشي لکه په لمانځه کي چي ويده شي امام يو يا څو رکعتونه ورنه تير کړي او دی لا ويده وي يا يې اودس مات شي څو دی اودس تازه کوي څو رکعتونه ورڅخه تير شوي وي.

همدارنګه يو مقيم چي په مسافر امام پسې نيت وتړي نو هغه مقيم د امام څخه وروسته د پاته لمانځه په ادا کولو کي لاحق دی يا لکه څوک چي د يوه رکعت رکوع يا سجده د امام نه مخکي وکړي نو د دغه عمل په خاطر دغه رکعت بې کاره شو پس د دغه رکعت په اعتبار لاحق دی.

د لاحق د پاره ضرور دی چي اول هغه رکعتونه وکړي چي ورڅخه تير شويدي له هغه وروسته که دجماعت څه حصه پاته وي په هغه کي به شريک شي او که نه نو به خپل باقي لمونځ وکړي لاحق په خپل تيرشوي لمونځ کي د مقتدي په شان دی لکه څرنګه چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

مقتدی قرآئت نه وايي همدغسي به لاحق هم قرآئت نه وايي ساکت به ولاړ وي، لکه څنګه چي د سهوي په صورت کي پر مقتدي د سهوي سجده نه واجبيږي همدغه راز پر لاحق هم نه واجبيږي.

مسبوق هغه مقتدی دی چي په جماعت کي د شريکيدو تر مخه امام يو يا څو رکعتونه ورڅخه تيرکړي وي، کله چي امام لمونځ ختم کړي نو مسبوق به سلام نه ګرځوي ولاړ به شي او تير شوي رکعتونه به پوره کړي.

مسبوق به تيرشوي رکعتونه داسي کوي لکه يوازي لمونځ چي کوي يعني قرآئت به هم وايي او که سهوه شي نو د سهوي سجده به هم کوي، مسبوق به تيرشوي رکعتونه داسي ترتيب کوي چي اول به ډک (سورة والا) او بيابه تش رکعتونه کوي او څومره چي يې د امام سره کړي وي د هغه په حساب به قعده (ناسته) کوي يعني د هغه رکعتونو په حساب چي کوم دوهم وو په هغه کي به اوله ناسته او چي کوم څلورم وو په هغه کي به وروستۍ ناسته کوي.

مثلاً: د ماسپښين په لمانځه کي د چا څخه درې رکعته تير شوي وي چي د امام سره شريک شو نو هغه به د امام د سلام ګرځولو په وخت کي سلام نه ګرځوي ولاړبه شي اوتير شوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

رکعتونه به داسي وکړي:

لمړی رکعت چي وکړي ناسته به وکړي او التحيات به تر عبدهٔ و رسُوله ووايې نو به ولاړشي يو رکعت به ډک او بل رکعت به تش وکړي نو به آخره ناسته وکړي سلام به وګرځوي.

که يو سړی لاحق هم وي او مسبوق وی يعني څه رکعتونه ورڅخه تيرشوي وي چي د امام سره شريک شو او د شراکت وروسته هم څه رکعتونه ورڅه تير شي نو هغه ته په کاردی چي اول هغه رکعتونه وکړي چی دې پکښی لاحق دی يعنی چي د شراکت څخه وروسته ورڅه تيرشويدي نو د دغو رکعتونو په ادا کولو کي به دې ځان داسي بولي لکه د امام سره چي لمونځ کوي يعنی قرآئت به هم نه وايي او د امام د ترتيب لحاظ به هم ساتي، وروسته که جماعت باقي وو په جماعت کي به شريک شي او که جماعت باقي نه وو نور لمونځ به پوره کړي بيابه هغه رکعتونه پوره کړي چي دې پکښي مسبوق دی.

مثلاً: د مازديګر د لمانځه يو رکعت تيرشوي وو چي څوک پکښي شريک شو دغه رکعت لا تير شوي نه وو چي اودس يې مات شو کله چي يې اودس وکړ او بيرته راغی نو لمونځ ختم شوي وو، نو هغه ته په کار ده چي اول دا دری رکعته د مقتدي په شان وکړي قرآئت به نه پکښي وايي او بيا به هغه رکعت را

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګرځوي چي په جما عت کي د شریکېدو د مخه ورڅه تیرشوي وو، هغه دری رکعتونه به عین هغه ترتیب وکړي چي امام کول یعنی قرآئت به نه وایي او د دریو رکعتو د اول رکعت وروسته به ناسته کوي ځکه چي دا د امام دوهم رکعت دی او امام قعده پکښي کړي ده، بیابه په دوهم رکعت کي قعده نه کوي، په دریم رکعت کي به بیا قعده کوي ځکه چي د امام څلورم رکعت دی او قعده یې پکښي کړیده، وروسته به هغه رکعت وکړي چه د شریک کیدو د مخه ورڅه تیر شوي وو خو په دغه رکعت کي به قرآئت هم وایي ځکه چي دی مسبوق دی او مسبوق به تیرشوي رکعتونه د ځانګړي لمانځه په شان کوي، ددغه رکعت په ختم کې به قعده هم کوي ځکه چي دده آخر رکعت دی.

په لمانځه کي د قرآن قرآئت

په لمانځه کي د قرآنکریم صحیح لوستل فرض دی چي هر حرف په خپل مخرج (د ادا کولو ځای) کي ادا شي د ء او ع، د ح او ه، د ظ او ز، د ذ او ض او د، د س او ث او ص باید پوره توپیر وشي.

که څوک ځني حروف پوره نشي ادا کولای لکه د ح، خ او ه، ق او ک توپیر نشي څرګندولای نو هغه ته د صحیح لوستلو مشق کول لازم او ضروري دی، که په صحیح لوستلو زحمت نه ګالي نو ګنهګار دی او یو لمونځ یې صحیح نه دی، که له زحمت

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاللو سره سره يې هم د حروفو صحيح هجاء نه شواى كولاى نو هغه شرعًا معذور بلل شوى دى.

كه څوك حروف صحيح ادا كولاى شي او په بي پروايي حروف په خپل مخرج كي نه ادا كوي نو ګنهګار او لمونځ يې نه صحيح كيږي.

كوم سورة د قرآنكريم چي په اول ركعت كي وويل شي كه همهغه سورة په دوهم ركعت كي وويل شي څه حرج نشته لاكن بيله ضرورته دا عمل مكروه دى، ښه دى چي په هر ركعت كي په ترتيب سره جدا جدا سورة وويل شي يعني په كوم ترتيب چي په قرآنكريم كي سورتونه ليكل شويدي په لمانځه كي همهغه ترتيب مراعات شي، نه داسي چي په اول ركعت يو سورة وويل شي او په دوهم ركعت كي د هغه نه مخكي سورة وويل شي، په لمانځه كي قصدًا بې ترتيبه سورتونه ويل لمونځ مكروه كوي.

د اول ركعت د سورة نه د دوهم ركعت د سورة د آيتونو شمير بايد زيات نه وي، له سورة فاتحې وروسته على الاقل بايد درې آيتونه وويل شي.

كوم سورة چي شروع شي بيله عذره د هغه پريښودل او بل سورة شروع كول هم مكروه دى، كه چا لمونځ نه وي زده كړى يا نوى مسلمان شوى وي نو هغه به په لمانځه كي د لمانځه تر زده

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولو پوري سُبحَانَ اللّٰه سُبحَانَ اللّٰه وايي.

على الاقل هر څوک بايد له "الم تر كيف" څخه تر "قل اعوذبرب الناس" پوري دا لس سورتونه ياد کړي او په لمانځه کي يې په ترتيب سره ووايي.

د وِتر لمونځ

وِتر واجب دي، د واجب درجه فرضو ته نژدې ده، قضا کول يې سخته گناه ده، که قضا شي نو قضا اوړل يې ضروري حکم دی.

د وِترلمونځ درې رکعته دي، د دوهم رکعت په ناسته کي اَلتَّحِيَّاتُ تر عَبدَهٗ وَرَسُولُه ويل کيږي اوبيا به دريم رکعت ته ولاړ شي له الحمد لله او سورة ويلو وروسته د الله اکبر په ويلو سره لاسونه تر غوږو پورته کيږي او بيا تر نامه لاندي نيول کيږي او دغه دعائ قنوت ويل کيږي:

اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَستَعِينُكَ وَ نَستَغفِرُكَ وَ نُؤمِنُ بِكَ وَ نَتَوَكَّلُ عَلَيكَ وَ نُثني عَلَيكَ الخَيرَ وَ نَشكُرُكَ وَ لاَ نَكفُرُكَ وَ نَخلَعُ وَ نَترُكُ مَن يَّفجُرُكَ اَللّٰهُمَّ اِيَّاكَ نَعبُدُ وَ لَكَ نُصَلِّي وَ نَسجُدُ وَ اِلَيكَ نَسعٰى وَ نَحفِدُ وَ نَرجُو رَحمَتَكَ وَ نَخشٰى عَذَابَكَ اِنَّ عَذَابَكَ بِالكُفَّارِ مُلحِقٌ ط

د وِتر په درې واړو رکعتونو کي الحمد لله سره د سورته ويل

(c) ketabton.com: The Digital Library

کیږي که په دریم رکعت کي د دعاځ قنوت ویل هیرشو او له رکعت وروسته ور په یاد شو نو اوس دِي یې نه وایې کله چي لمونځ پوره کړي نو د سهوي سجدې دي وکړي.

که یې په هیره سره په اول یا دوهم رکعت کې دعاځ قنوت ووایه نو اعتبار نلري په دریم رکعت کي به یې بیا وایي او د سهوي سجدې به هم کوي.

که د چا دعاځ قنوت زده نه وي نو دا لاندي دعا دي ووایي:

اَللّٰهُمَّ رَبنا اٰتِنَا فِی الد نیَا حَسَنَةً وَّ فِی الآخِرَةِ حَسَنَةً وَّ قِنَا عَذَابَ ا لنَّارِ

یا دي درې واري اَللّٰهُمَّ اغفِرلِی ووایي خو د دعاځ قنوت یادول ضروري دي.

د جماعت د لمانځه فضیلت او تأکید

د جماعت د لمانځه په فضیلت او تأکید کي دومره احادیث رانقل شوي دي چي ټول سره یوځای شي یوه غټه رساله ورڅه جوړیږي له دغو احادیثو څخه معلومیږي چي د لمانځه د تکمیل د پاره جماعت ډیر ضروري دی ، رسول الله ﷺ هیڅکله جماعت نه دی قضا کړی، د ناروغۍ په حالت کي چي د تګ طاقت یې هم نه درلود د دوو کسانو پر اوږو یې لاس تکیه کړی او جماعت ته به حاضر شو او په جمع یې لمونځ وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د الله تعالٰی ﷻ ګران استاذی او د بشریت پیشوا ﷺ به د جماعت پرېښوونکي ته سخت خوابدی کیده او داسي کسانو ته يې د سختي سزاخواهش کړیدی، بیشکه په محمدي شریعت کي د جماعت د لمانځه ډېر تأکید شویدی، کوم شی چي د لمانځه غوندي اهم عبادت تکمیلوي د هغه هم زیات اهتمام او پابندی په کار ده.

موږ دلته لمړی یو آیة لیکو چي ډېرو مفسیرونو د جماعت د لمانځه حکم ورڅه اخستی دی او بیا په دغه متعلق د څو احادیثو ژباړه کوو:

الله ﷻ په سورة البقره کي فرمايي وَٱرۡكَعُواْ مَعَ ٱلرَّٰكِعِينَ ﴿٤٣﴾

او تاسي رکوع کوي له رکوع کوونکوسره، ځیني مفسرین د رکوع تفسیر په خضوع سره کوي نو ځکه د جماعت فرضیت نه ورڅخه ثابتیږي.

حدیث: د نبی کریم ﷺ څخه حضرت عبدالله بن عمر رضي الله عنه داسي روایت کوي چي په جماعت سره لمونځ کول تر یوازي لمانځه اوه ویشت درجې زیات ثواب لري.

[مشکوة شریف ص ۹۵ اول ټوک]

حدیث: نبی کریم ﷺ فرمایلي دي چي تر یوازي لمونځ کولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بل سره په جماعت لمونځ کول ډير ښه دی او له دوو خلکو سره په جماعت لمونځ بيا ډيرښه دی او جماعت چې هر څومره لوی او زيات وي نو په هغه اندازه سره د الله ﷻ محبوب او خوښ دی.

[مشکوة شريف ص۹۶]

حديث: انس بن مالک ﷺ روايت کوي چې د بني سلمه د قبيلې خلکو اراده وکړه چې خپل مخکني کورونه پريږدي او د مسجدنبوی په خوا کې کورونه جوړکړی څکه د هغوی کورونه له مسجد نبوي څخه ليري وه کله چې نبی کريم ﷺ خبر شو نو هغوی ته يې وويل چې ستاسي په راتګ کې و مسجد نبوي ته ډير لوی ثواب دی، نبی کريم ﷺ وفرمايل ايا تاسو د خپلو قدمو په ايښودلو کې چې پر ځمکه لګيږی د ثواب خيال نه کوي؟ ثواب يې نه بولئ؟ [مشکوة شريف ص۶۸]

فايده: لدغه حديث شريف څخه معلومه شوه څوک چې د هر څومره ليري ځای څخه مسجد ته راځي هغومره زيات ثواب لری بايد له فهمه ونه غورځول شي چې خپل مسجدحق لري که څه هم د جماعت لمونځ نه پکښي کيږي بيا دي هم ودغه نژدې مسجد ته ورشي اذان او اقامت دي وکړي او يوازي دي لمونځ وکړی.

[شامی احکام المساجدص.۱۹۰اول ټوک]

حديث: رسول الله ﷺ فرمايي څومره وخت چې د لمانځه په

(c) ketabton.com: The Digital Library

انتظار کي تیر شي هغه ټول په لمانځه کي حساب دی.

حدیث: حضرت مرید اسلمي ﷺ له رسول الله ﷺ څخه روایت کړی دی څوک چي د شپې په تیارو کي مسجد ته ځي هغوی ته زیری ورکړئ چي د قیامت په ورځ به د دوی دپاره پوره رڼا وي.

حدیث: له حضرت عثمان ﷺ څخه روایت دی چي رسول ﷺ فرمايي څوک چي ماخوستن لمونځ په جماعت ادا کړي هغه ته به د نیمي شپې د عبادت ثواب ورکړل شي او څوک چي د ماخوستن او سهار لمونځونه په جماعت ادا کړي هغه ته به د ټولي شپې د عبادت ثواب ورکړل شي.

حدیث: له حضرت ابو هریره ﷺ څخه روایت دی چي یوه ورځ رسول الله ﷺ وفرمايل چي زما په زړه کي راګرځي چي چا ته د لرګو د جمع کولو بل چاته د اذان او بل چاته د امامت کولو حکم ورکړم او پخپله د هغه خلګو په کورونو وګرځم چي د جماعت و لمانځه ته نه راځي نو د هغو کورو ته اور واچوم.

حدیث: له رسول الله ﷺ ارشاد دی چي که زما سره د ښځو او ماشومانو خاطر نه وای نو زه به په لمانځه کي مشغول شوي وای او خادمانو ته به مي امر کړی وای چي هغه څوک چي د جماعت لمانځه ته نه حاضریږي د هغوی کورونه سره د مال او متاع وسوځئ.

[صحیح مسلم]

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ماخوستن د لمانځه تخصیص په دغه حدیث شریف کي په دغه منظور شویدی چي دغه وخت د خوب او استراحت دی او خلګ ټول په کورونو کي وي.

امام ترمذی (رح) فرمايي چي دغه مضمون ابن مسعود، ابوداود، ابن عباس او جابر رضي الله عنهما روایت کړیدی چی دا ټول جلیل القدر صحابه دي.

د قضاشوو لمونځونو د بیا را ګرځولو طریقه

که له چاڅخه کوم لمونځ قضا شوی وي چي کله ور په یاد شی نو ژر دي يې وکړي بی سببه ځنډول يې سخته ګناه ده، که چا ژر قضا شوي لمونځ بیرته و نه کړ بلی ورځي یا بل وخت ته یې پریښود او د هغه وخت نه مخکي مړ شو نو غبرګه ګناه پرې پاته شوه، یو د لمونځ قضاء او بل د قضاء ژر نه ادا کول.

که دچاڅخه ډیر لمونځونه قضاء شوي وي نو څو کولای شی ژر دي يې قضاء راوړي، دا ضروري نه ده چي د ماسپښین د لمانځه سره د ماسپښین لمونځ را وګرځوي یا د مازدیګر د لمانځه سره د مازدیګر لمونځ را وګرځوي، که د چاڅخه د ډیرو میاشتو یا ډیرو کلونو لمونځونه قضاء شوي وي د هغو په را ګرځولو کي دي هم جدیت وکړي په یوه وخت کي دی دوه دوه یا څلور څلور لمونځونه کوي، که څه عذر نه وي نو د هرلمانځه

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره دی یویو قضايي لمونځ را ګرځوي.

د قضايي لمونځ د راګرځولو د پاره څه خاص وخت نشته خو دومره احتياط بايد وشي چي مکروه وخت نه وي.

هغه وختونه چي لمونځ کول پکښي مکروه دی.

۱- د لمر راختو وخت.

۲- د غرمې (استواء) وخت.

۳-د مازديګر د لمانځه څخه وروسته تر لمرلويدو پوري.

که د چاڅخه په ټول عمر کي لمونځ نه وي قضاء شوی او س يو لمونځ ورڅه قضاء شو يا لمونځونه ورڅخه قضاء شوي وي خو هغه يې ټول را ګرځولي وي او اوس يو لمونځ پر پاته وي نو اول دی د هغه قضاء راوړي که نه نو فرض لمونځ يې نه صحيح کيږي، البته که قضايي لمونځ ورڅخه هيرشوي وو او د وخت فرض لمونځ يې وکړ وروسته قضايي لمونځ ورپياد شو نو اوس دی يې را وګرځوي، د وخت لمونځ چي يې کړی دی بيا يې راګرځول نشته همدارنګه که وخت دومره کم وو چي که قضايي لمونځ راګرځوي د وخت لمونځ ور نه قضاء کيږي نو اول دي د وخت لمونځ اداکړي او بيا دي قضايي لمونځ وکړي.

که د چا څخه يو يا دوه يا دري يا څلور يا پنځه لمونځونه قضاء شول او نور لمونځونه يې پر غاړه نه وه پاته يعني د دغو

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځو لمونځو پوروړی وو نو تر څو چي د دغو لمونځو قضاء يې راوړې نه وي د وخت فرض لمونځ يې نه صحيح کيږي، کله چي د دغو پنځو لمونځو قضاء راوړي نو کوم لمونځ چي اول قضاء شوي وي اول به هغه کوي بيا دوهم بيا دريم بيا څلورم او بيا پنځم.

که چا د يوې ورځي پنځه واړه لمونځونه قضاء کړي وو نو هغه به اول د سهار د لمانځه قضاء راوړي بيا د ماسپښين بيا د مازديګر بيا د ماښام او بيا د ماخوستن، که يې په بل ترتيب وکړي صحيح نه دی بيرته به يې دوباره کوي. [والله اعلم بالصواب]

که د چا څخه شپږ يا د شپږو څخه زيات لمونځونه قضاء شوي وه نو هغه د دغو لمونځونو د قضاء راوړلو تر مخ د وخت فرض لمونځ کولای شي، کله چي د دغو لمونځونو قضاء راوړي نو ترتيب يې هم ضروري نه دی چي څرنګه يې خوښه وي هغسي دي يې اداکړي.

کله چي لمونځ کوونکی د شپږو قضاء لمونځو قضاء وکړي نو اوس بيا صاحب د ترتيب شو يعني که بيا د شپږو لمونځو څخه کم لمونځونه ور څخه قضاء شي نو په ترتيب به يې داسي راګرځوي لکه مخکي چي يې ذکر وشو.

که د چانه د وِتر لمونځ قضاء شي او بل لمونځ نه وي قضاء شوي نو تر څو چي د دغه وِتر قضاء را نه وړي د سهار لمونځ يې نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

صحیح کیږي، که یې د سهارلمونځ وکړ او وروسته یې د وِتر قضاء راوړه نو د سهارلمونځ به بیرته له سره کوي.

که چاپیوازي د ماخوستن لمونځ کړی وو او ویده شو بیا یې د شپې د تهجد دپاره اودس وکړ او د ماخوستن وِتر یې وکړل او سهار ور پیاد شو چي د ماخوستن لمونځ یې بې اودسه کړی وو نو قضاء به صرف د ماخوستن د لمانځه راوړي.

قضاء صرف د فرضو او وِترو راوړل کیږي د سنتو قضاء نشته، البته که د سهار لمونځ د چاڅخه قضاء شوي وي که یې د زوال څخه مخکي راګرځوي نو سنت او فرض دي دواړه وکړي ځکه چي د سهار سنت مؤکد سنت دی، رسول الله ﷺ نه په سفر کي د سهار سنت پرې ایښي دي نه په حضر کي؛ که څوک وروسته له زوال څخه د سهار د لمانځه قضاء راوړي نو صرف فرض دي وکړي.

که د سهار د لمانځه وخت دومره کم وو چي صرف دوه رکعته فرض پکي کیدای شوای نو دوه رکعته فرض دي وکړي او سنت دي له لمرختو وروسته او تر استواء تر مخه را وګرځوي.

د جُمعې لمونځ

د جمعې لمونځ فرض عین دی د قرآن شریف او متواترو احادیثو او د امت د اجماع نه ثابت دی او د اسلام د لویو شعائرو څخه دی منکر یې کافر، بیله عذره پریښودونکی یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

فاسق دی، په قرآنکریم کي د الله تعالی جل جلاله ارشاد دی:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَوٰةِ مِن يَوۡمِ ٱلۡجُمُعَةِ فَٱسۡعَوۡاْ إِلَىٰ ذِكۡرِ ٱللَّهِ وَذَرُواْ ٱلۡبَيۡعَۚ ذَٰلِكُمۡ خَيۡرٞ لَّكُمۡ إِن كُنتُمۡ تَعۡلَمُونَ ﴿٩﴾

اي د ايمان خاوندانو کله چي د جمعې دورځې د لمانځه د پاره اذان وويل شي منډي وهئ د الله د ذکر وطرف ته او پريږدئ بيع او شرٰی (خرڅول او رانيول) دا ستاسو دپاره ښه دی که تاسو پوه شئ.

د ذکر څخه مراد لمونځ او خطبه دي او له منډو څخه مراد اهتمام کول دي، رسول الله ﷺ فرمائيلی دي:

څوک چي د جمعې په ورځ غسل وکړي او هم د خپل طاقت سره صفايي وکړي، خوشبويي په ځان پوري کړي او لمانځه ته ولاړ شي په مسجد کي څوک له خپله ځايه بيځايه نه کړي بيا چي څومره نفل چي کولای سي وه يې کړي کله چي امام خطبه شروع کړي نو په پټه خوله او کامله توجه سره دي يې واوري نو خود به الله جل جلاله د تيري جمعې څخه تر دغه وخت ګناهونه ور معاف کړي. [بخاری]

په يوه بل حديث شريف کي آنحضرت ﷺ فرمائيلي دي:

څوک چي د جمعې په ورځ غسل وکړي او مسجد جامع ته پَلی ولاړ شي خطبه واوري د خُطبې په منځ کي باطلي خبري و نه کړي نو هغه ته به د پوره يوه کال د روژو يا لمونځو ثواب ورکړه شي.[ترمذی]

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جمعې د لمانځه د وجوب شرطونه

۱- مقیم کیدل پر مسافر نشته.

۲-صحتمندي پر داسي مریض نشته چي مسجد جامع ته د تګ توان نلري.

۳- که د بوډا اوالي څخه ځوک مسجد جامع ته تلای نشي یا ړوند وي.

۴- غلام چي د شریعت مطابق غلام وي.

۵-ښځه

۶-نابالغه هلک.

۷-معذور چي عذر یې د جماعت د پریښودلو دپاره معتبر وي لکه د سخت باران اوریدل یا د کوم مریض ساتنه کول یا جامع مسجد ته په تلو کي له د ښمن څخه د خطر احساس کول.

د جمعې د لمانځه د صحت شرطونه

۱-شهر یا قصبه، په صحرا یا ځنګل کي د جمعې لمونځ صحیح نه دی، البته که د صحرا آبادي درې یا څلور زره کورونه وي نو بیا د جمعې لمونځ پکښې کیدای سي.

۲- د ماسپښین د وخت داخلیدل، د وخت نه مخکي یا د وخت د تیریدو نه وروسته جائز نه دی، که د لمانځه کولو په حالت د ماسپښین وخت ختم شو نو لمونځ هم فاسد شو که څه هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

آخیره قعده یې تر تشهد پوري کړې وي نو دغه سبب دی چې د جمعي د لمانځه قضاء نشته.

۳-خطبه یعني د امت په حضور کي د الله ﷻ ذکر کول، که څه هم سبحان الله والحمدلله وي، خو سبحان الله والحمدلله ویل او په هغه اکتفاکول د سنت طریقې مخالفت دي بیا هم لمونځ صحیح کیږی.

۴- خطبه د لمانځه ترمخه ویل، که د لمانځه تر مخ و نه ویل شي لمونځ نه صحیح کیږي.

۵- خطبه د ماسپښین په وخت کي ویل که تر وخت دمخه وویل شي نو هم لمونځ نه صحیح کیږي.

٦- جما عت: یعني د امام څخه سوا لږ تر لږه درې کسان د خطبې د شروع کیدونه د اول رکعت تر سجدې پوري ضرور دي، خو دغه درې کسان باید قابل د امامت وي، صرف ښځي یا نابالغه هلکان نه وي، که څه هم دغه درې کسان چي خطبه یې اوریدلې وي ولاړ شي او نور درې کسان راشي.

۷-که د سجدې کولو تر مخه خلک ولاړشي او له امام سره تر درې کسانو کم پاته شي نو لمونځ به هم ولاړ شي، که له اولي سجدې وروسته ولاړ شي نو جمعه صحیح ده څه حرج نشته.

۸-عام اجازت په داسي خاص ځای کي د جمعې لمونځ

(c) ketabton.com: The Digital Library

کول چي عام خلګو ته اجازت نه وي جایز نه دی او هم که د جمعې په ورځ د جامع دروازه بنده شي چي نور خلګ نشي را تلای نو لمونځ هم نه کیږي.

د جمعې د ورځي لمونځ اول څلور رکعته مؤکد سنت دي وروسته بیا د امام خطبه ویل کیږي چی اوریدل یې واجب دي بیا دوه رکعته فرض د جمعې په جمع کول او وروسته بیا څلور رکعته سنت او وروسته بیا دوه رکعته سنت دي، چا چي د جمعې لمونځ ادا کړ نو د ماسپښین لمونځ وربانديي نشته، که د جمعې لمونځ یې نه وي کړی نو د ماسپښین لمونځ به کوي.

مسافرانه لمونځ

د سفر قصد او په قصد سره عمل کول چي په شرعي سفر سره یادیږي په احکامو کي تغیر راوړي لکه د روژې خوړل او د څلور رکعته لمونځ په بدل کي دوه رکعته لمونځ کول، که د سفر قصد نه وي چي پر ټوله نړی راوګرځي مسافر نه دی، همدارنګه که د سفر نیت وکړي او په سفر یې شروع کړې نه وي هم مسافر نه ګڼل کیږي، د سفر مسافه د مقصد تر ځای پوري پر وچه لار د اوښ په میانه تګ یا پیاده (پلی) میانه تګ د درو ورځو لار ده شپه نه حسابل کیږي ځکه چي شپه د استراحت د پاره ده، په سفر کي له سهاره تر ماښامه تګ شرط نه دی ځکه چي لمونځ کول،

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډوډۍ خوړل او استراحت کول هم په سفر کې داخل دي لکه په فتاوٰی کې چې وايي: که څوک د ورځې د سهار څخه تر ماښام پورې تګ وکړي د اسراحت ځای ته ورسيږي هلته شپه تيره کړي دوهمه او دريمه ورځ همدا شان وکړي نو شرعًا مسافر دی، په هدايه کې وايي: اندازه په فراسخو سره معتبره ده چې په ضعيف روايت يوويشت (۲۱) فرسخه او فتوٰی پر اته لس (۱۸) فرسخه ده.

که څوک د درو ورځو لار د موټر په ذريعه په لس (۱۰) ساعته کې يا د الوتکې په ذريعه په يوه ساعت کې قطع کړي شرعًا مسافر دی، د وچې د لارې تګ د اوبو د لارې سره برابر نه دی ځکه هره لار ځان ته تعين د وخت غواړي.

د امام اعظم ابو حنيفه (رح) په حکم مسافر به څلور رکعتيزه لمونځ دوه رکعته ادا کوي يعني اضافه تر دوه رکعته روا نه دی، که يې تر دوه رکعته اضافه لمونځ وکړ ګنهګار دی، که فرض لمونځ څلور رکعته داسې ادا کړي چې وروسته له اول دوو رکعتو په قدر د اَلتحياتُ ناسته وکړي نو اول دوه رکعته يې فرض او آخر دوه رکعته يې نفل شول، مګر دغه لمونځ کوونکی ګنهګار شو ځکه چې د دوو رکعتو فرضو سلام وځنډيدی، همدا رنګه که وروسته له اول دوو رکعتو ناسته و نه کړي او څلور رکعته فرض ادا کړي نو فرض لمونځ يې باطل او په نفل سره بدل

(c) ketabton.com: The Digital Library

شو، مګر د امام محمد بن ادریس شافعي (رح) په حکم د مسافر ځلور رکعته فرض لمونځ عزیمت دی او دوه رکعته یې رصخت دی؛ د سهار او ماښام لمونځونه مسافر نه دي ځکه کموالی هم پکښې نشته، په سفر کي چي ځوک آرام وي د لمانځه سنت دي نه پریږدي، که یې تلوار وو چي موټر ور نه تلی یا د سفر ملګري ناراضه کیدل یا کوم بل داسي ستونزه وه نو سنت دي پریږدي.

ځوک چي په نیت د سفر له کوره ووزي چي د خپل ښار یا د کلي د آبادیو نه تیرشي د سفر لمونځ به کوي، تر ځو چي د اقامت نیت پنځه لس ورځي یا اضافه تر پنځه لس ورځو په کوم بل ښار یا کلي کي کوي، دا پنځه لس ورځي یا اضافه مذهب د امام اعظم ابوحنیفه (رح) دی چي روایات یې حضرت عبدالله بن عباس رضی الله عنه او حضرت عبدالله بن عمر رضی الله عنه کړیدی، د عسکر نیت د قبول وړ نه دی بلکه د امیر نیت معتبر دی، همدارنګه د ښځي نیت اعتبار نه لري د میړه نیت یې معتبر دی، د سفر لمونځ له نیت وروسته پر مسافر لازم دی، که مسافر نیت له پنځه لس ورځو نه کم وکړ نو لمونځ به پوره نه کوي ځکه چي مسافر دی یعني د ځلور رکعته فرض پر ځای به دوه رکعته کوي، همدارنګه که د مقصد منزل ته ورسیږي او نیت د اوسیدو یې له پنځه لس ورځو نه کم وو خو پنځه لس ورځي یې تیري کړې بیا یې هم داسي نیت

(c) ketabton.com: The Digital Library

وو چي نن يا سبا به ځم او په دغه توګه کلونه وربانديې تير شي لمونځ به پوره نه کوي دوه رکعته د سفر لمونځ به کوي ځکه چي مسافر دی، له بهيقي څخه په صحيح سند سره روايت دی چي عبدالله بن عمر رضي الله عنه په آذربايجان کي شپږ مياشتي او حضرت انس رضي الله عنه په نيشاپور کي شپږ مياشتي تيري کړې لمونځونه يې دوه رکعته مسافرانه کول.

که کوم موټر چلوونکي کوم بل ښار ته بار وړی وي او د بيرته راتلو د پاره د بار په لټه کي وي چي نن يا سبا به بار پيدا شي لدې ښار نه ځم پدغه اميد کي مياشتي پر تيري شي لمونځ به دوه رکعته مسافرانه کوي، همداراز هغه مسافر وړونکی موټر چلوونکی چي له خپل استوګن ښارڅخه ووزي لمونځ به مسافرانه کوي کله چي بيرته خپل ښارته راشي پوره لمونځ به کوي که څه هم د اقامت نيت يې کړی نه وي ځکه چي په ښار کي د اقامت نيت ته حاجت نشته، که د استوګني ښار يا کلی بدل کړي يعنی کوم بل ښار يا کلی يې د استوګني د پاره غوره کړ بيا هغه اول استو ګن ځای ته په سفر ولاړ ی نيت يې له پنځه لس ورځو څخه کم وولمونځ به پوره نه کوي ځکه چي مسافر دی.

که حاجي نيت د اقامت وکړ چي پنځه لس ورځي به په مکه شريف او منی کي تيروم نيت د اقامت يې صحيح نه دی ځکه چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

په نیت کي دوه ځایه چي فاصله سره لرې وویل شوه، همدارنګه که یوازي مکې شریفي ته ورغی او په مکه شریف کي یې د پنځه لس ورځو د اوسیدو وخت نه وو د اقامت نیت یې صحیح نه دی لمونځ دي پوره نه کوي ځکه چي مسافر دی.

د امام اعظم ابوحنیفه (رح) په مذهب مسافر لره یو ځای کول د دوو لمونځو د فعل په لحاظ روا دي او د وخت په لحاظ روا نه دي یعنی مسافر ته روا دي چي د ماسپښین لمونځ د وخت وآخر ته وځنډوي او د مازدیګر لمونځ د وخت په اول کي وکړي، دغه رنګه د ماښام او ماسخفتن لمونځونه سره جمع کړي، دغه عمل په "جمع صوري" سره یادیږي.

جمع حقیقي (جمع وقتي) دوه ځایه روا ده لکه په عرفات کي چي د مازدیګر لمونځ د ماسپښین په وخت کي ادا کیږي چي د تقدم جمع بلل کیږي او د ماښام لمونځ چي د ماسخفتن په وخت کي ادا کیږي چي د ځنډ جمع بلل کیږي.

په احادیثو کي چي د رسول الله ﷺ د جمع روایت شوی دی مقصد یې جمع صوري ده، په نورو مذهبو کي جمع حقیقي په هر عذر روا ده لکه سفر، باران، ناروغي او داسي نور.

همدغه راز د امام ابوحنیفه (رح) په مذهب په کښتۍ کي په هرحال لمونځ په ناستي روا دی مګر امام ابو یوسف (رح) او

(c) ketabton.com: The Digital Library

امام محمد (رح) وايي چي بيله عذره روا نه دی.

كه په سفر كي لمونځ قضاء شي او په كور كي قضاء راوړي نو د دوو ركعتو د سفر د لمونځ قضاء به راوړي، كه له مقيم نه لمونځ قضاء شو غوښتل يې چي په سفر كي قضاء راوړی نو د څلورو ركتعو قضاء به راوړي، فرمان وړونكی او ګنهګار په سفر كي يو شان رصخت دي يعني دواړوته قصر د لمانځه او د روژې خوړل روا دي ځكه چي د قرآنكريم د البقره په سورة كي الله ﷻ فرمائيلي دي.

فَمَن كَانَ مِنكُم مَّرِيضًا أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ ﴿١٨٤﴾

يعني كه څوک ستاسوڅخه په روژه كي ناروغه يا په سفر كي وي او روژه وخوري بيا د دغه روژې نيول په شمار د خوړل شووو ورځو په نورو ورځو كي پسله د روژې د مياشتي ورباندي لازم دي، په دغه آية مبارک كي د ګنهګار او فرمان وړونكي توپير نشته، په حديث شريف كي راغلي دي.

"صَلوٰةُ الْمُسَافِرِ رَكعَتَانِ"

يعني د مسافر لمونځ دوه ركعته دی.

په حديث شريف كي هم د فرمان وړونكي او ګنهګار توپير نشته امام شافعی (رح) وايي چي ګنهګار ته رخصت نشته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تراويح لمونځ

د روژې په مياشت کي هره شپه بيله د ماخوستن د لمانځه او وِترڅخه شل رکعته تراويح کول سنت دي.

(۱) وتر د تراويحو څخه وروسته کول ښه دی، که چا تر مخه وکړل هم جائز دي.

(۲) په تراويح کي پسله څلور رکعتو څخه دومره وخت کښيناستل لکه څلور رکعته تراويح چي شويدی مستحب دی، که دومره وخت کښيناستل خلقوته تکليف وي نو لږ وخت دي کښيني، بيا د ناستي په وخت کي اختيار دی که څوک نفل کوي که تسبيح وايي او که هسي کښيني.

(۳) که چا د ماخوستن د لمانځه څخه وروسته تراويح کړيوي او بيا ورته معلومه شي چي په څه نسبت يې د ماخوستن لمونځ فاسد شويدی نو هغه به د ماخوستن د لمانځه سره تراويح هم بيرته را ګرځوي.

(۴) که د جماعت لمونځ چا په جماعت سره نه وي کړی نو دي تراويح په جماعت سره نه کوي ځکه چي تراويح د ماخوستن د لمانځه تابع دي.

(۵) که څوک جماعت ته په داسي وخت را ورسيږي چي د ماخوستن لمونځ شوی وي او خلق تراويح کوي نو ده ته په کار

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي چي اول د ماخوستن لمونځ وکړي او بیا په تراویح کي شریک شي که څو رکعاته تراویح ورڅخه تیري شي نو هغه دي د وترو څخه وروسته وکړي خو وتر باید په جماعت وکړي.

(٦) د روژې په میاشت کي یوځل ټول قرآن مجید ترتیب واره په تراویح کي لوستل مؤکد سنت دی د تنبلۍ په سبب یې پرېښودل ښه کارنه دی، البته که دا ویره وي چي د پوره قرآن مجید د لوستلو په سبب به خلک لمونځ پرېږدي او جمع به ماته شي نو څومره چي لوستلای شي هغومره دي ولولي یا دي آخري لس سورتونه په هر رکعت کي یو یو سورت لولي کله چي لس رکعته پوره شي بیا دي له سره شروع کړي.

(٧) تر څو چي د خلقو شوق نه وي معلوم شوی د یوه ختم څخه زیات دی نه کوي.

(٨) که خلک شوق ولري نو په یوه شپه کي یو ختم دقرآن کریم جائز دی او که پر خلکو تکلیف وي نو مکروه دی.

(٩) د تراویح په لمانځه کي د ختم په صورت کي یوځل د "بسم الله الرحمن الرحیم" ویل په لوړ آواز سره ضروري دی ځکه چي بسم لله الرحمن الرحیم هم د قرآن مجید یو آیة دی، که څه هم د یوه سورة جُز نه دی خو که په زوره ونه ویل شي نو د قرآنکریم په پوره کیدو کي د یوه آیة کموالی راځي او که امام په قراره سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله وويله نو د مقتديانو د قرآن مجيد ختم به پوره نه شي.

(۱۰) تراويح د روژې په ټوله مياشت کي سنت دي که څه هم د قرآن مجيد ختم د مياشتي تر پوره کيدو تر مخه پوره شي مثلاً د روژې د مياشتي په اولو شلو شپو کي د قرآن ختم وشو نو باقي لس شپې هم تراويح کول سنت دي.

(۱۱) په تراويح کي درې ځلي قل هو الله ويل لکه څنګه چي عام دستور دی مکروه دي.

د اخترونو لمونځونه

په اسلام کي د اخترو دواړي ورځي د خوشحالۍ ورځي دي او په دواړو ورځو کي دوه دوه رکعته لمونځ د شکريې واجب دي، کوم شرطونه چي د جمعې د لمانځه دي هغه د اختر د لمانځه هم دي مګر د جمعې د لمانځه د پاره خطبه شرط ده او دلمانځه ترمخه ويل کيږي خو د اختر په لمانځه کي شرط نه ده بلکه سنت ده او د لمانځه څخه وروسته ويل کيږي، البته د اختر د خطبې اوريدل د جمعې د خطبې په شان واجب دی په منځ کي خبري يا لمونځ کول يا کوم بل کار کول منع دی.

د دواړو اخترو په ورځ ديارلس (۱۳) کارونه سنت دی:

(۱) د شريعت مطابق ځان تيارول.

(۲) غسل کول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳) مسواک وهل.

(۴) ښې جامې اغوستل.

(۵) په ځان پوري خوشبويي وهل.

(٦) د خوب څخه سهار وختي را پاڅيدل.

(۷) وختي عيدګاه ته تلل.

(۸) عيدګاه ته د تلو نه مخکي خوږ شی خوړل.

(۹) عيدګاه ته د تلو نه مخکي د فطر صدقه (سرسايه) ورکول.

(۱۰) د اختر لمونځ په عيدګاه کي کول يعني بيله عذره د اختر لمونځ په ښارکي کول ښه نه دی.

(۱۱) چي پر کومه لار تللي وي د راتګ په وخت کي به پر بله لار راځي.

(۱۲) پياده د عيدګاه لمانځه ته تلل.

(۱۳) په لاره کي دا لاندي تکبيرونه ويل:

اَللّٰهُ اَکبَرُ اَللّٰهُ اَکبَرُ لآاِلٰهَ الاّاللّٰهُ وَاللّٰهُ اَکبَرُ اَللّٰهُ اَکبَرُ وَلِلّٰهِ الْحَمدُ

د کمکي اختر (عيد فطر) د لمانځه طريقه په لاندی ډول ده:

(۱) **نيت:** نَوَيتُ اَن اُصَلِّي رَکَعَتِيَ الوَاجِبِ صَلٰوةِ عِيدِ الفِطرِ مَعَ سِتِّ تَکبِيرَاتٍ فِی هٰذَ الوَقتِ وَقتَدَيتُ بِهٰذَ الاِمَامِ مُتَوَجِهًا اِلی جِهَةِ کَعبَةِ الشَرِيفَةِ (نيت کوم چی ادا کړم دوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

رکعته لمونځ واجب د کوچني اختر سره د شپږو تکبيرو په دغه حاضر وخت اقتدا مي ده په دغه حاضر امام پسې مخ مي دی پر لوري د کعبې شريفي) د امام د تکبيرسره به مقتديان لاسونه دالله اکبر په ويلو سره تر غوږو پوري پورته کړي اوتر نامه لاندي به يې ونيسي.

سُبحَانَکَ اللّٰهُمَّ، اَعُوذُ بِاللهِ او بِسمِ الله به امام او مقتديان په خفيه سره ووايي.

(۲) مقتديان دی امام ته متوجه شي امام دري ځلی اَللهُ اَکبَر وايې دا تکبيرونه واجب دي او مقتديان به يې هم ورسره وايي د هرتکبير سره امام لاسونه تر غوږو پورته کوي بيا يې کښته ځوړند نيسي مقتديان به هم په عين ترتيب د امام متابعت کوي.

(۳) امام د دريم تکبير ويلو وروسته لاسونه تر نامه لاندي نيسي د نورو لمونځونو په شان په قرآئت پيل کوي نو مقتديان به چُپ ولاړ وي، بيا امام د قاعدې مطابق رکوع، قومه او سجده کوي مقتديان به د امام متابعت کوي.

(۴) په دوهم رکعت کي امام اول الحمدلله او سورة وايي بيا درې تکبيرونه وايي مقتديان به هم دا تکبيرونه وايي د هر تکبير په ويلو سره امام او مقتديان لاسونه غوږو ته پورته کوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ځوړند یې نیسي د ثلورم تکبیر په ویلو سره امام بیا د قاعدې مطابق رکوع ته ځي قومه او سجده کوي په آخره ناسته او سلام ګرځولو سره لمونځ ختم کوي او مقتدیان به هم د امام متابعت کوي.

(۵) بیا امام وروسته پر ممبر دریږي او دوې خطبې وایي د دواړو خطبو په منځ کي دومره کښیني لکه د جمعې په خطبه کي د اختر په خطبه کي باید شروع په الله اکبرسره وشي، په اوله خطبه کي نه (۹) ځله الله اکبر او په دوهمه خطبه کي اووه (۷) ځله الله اکبر ویل ضروري دي، د لوی اختر(عید قربان) د لمانځه همدغه طریقه ده فرق یې صرف دومره دی چي د لوی اختر د لمانځه په نیت کي د کوچني اختر په عوض کي لوی اختر ذکر کیږي، په کوچني اختر کي وعیدګاه ته د تلو نه مخ کي څه خوږ شی خوړل سنت دي او په لوی اختر کي نه خوړل سنت دي.

په لوی اخترکي د صدقۀ فطر په شان کومه صدقه نشته خو باید له نظره پاته نه شي چي د توان او طاقت لرلو سره قرباني واجب ده

اذان او اقامت د اخترو د لمونځو دپاره نشته، په کوم ځای کي چي د اختر لمونځ کیږي هلته بل لمونځ کول مکروه دی که د لمانځه ترمخه وي او که وروسته، په کور کي هم د اختر تر لمانځه دمخه لمونځ کول مکروه دی مګر د اختر تر لمانځه وروسته په کورکي لمونځ کول مکروه نه دی، همدارنګه ښځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

يا هغه ځوک چي په څه عذر د اختر په لمانځه کي ګډون نه کوي د هغوی نفل لمونځ کول مخکي د اخترتر لمانځه مکروه دی.

د دواړه اخترو په خطبه کي د صدقهٔ فطر احکام او د لوی اختر په خطبه کي مسائل او د تشریق د تکبیرو احکام بیانول ضروري دی د تشریق تکبیرونه یعني تر لمانځه وروسته یوځل

اَللّٰهُ اَکبَرُ اَللّٰهُ اَکبَرُ لآاِلٰهَ اِلاَّاللّٰهُ وَاللّٰهُ اَکبَرُ اَللّٰهُ اَکبَرُ وَلِلّٰهِ الْحَمدُ

ویل پر هغه چا واجب دی چي د اخترلمونځ ورباندی واجب وي، پر ښځه او مسافر واجب نه دي، هغه ځوک چي د اختر لمونځ ورباندي واجب نه وي د لوی اختر په ورځو او شپو کي په امام پسې لمونځ په جماعت وکړ امام د سلام ګرځولو متصل د تشریق تکبیرونه وایي نو په ګډون د دغه شخص پر ټولو مقتدیانو یې ویل واجب شول.

د تشریق تکبیرونه د عرفات د ورځي یعني د لوی اختر د میاشتي د نهم تاریخ د سهار څخه شروع او د دیارلسم تاریخ تر مازدیګر پوري چي ټوله درویشت لمونځونه کیږي واجب دی، ځوک چي ځان له لمونځ کوي یا ښځه یا مسافرهم د تشریق تکبیرونه وایي ډیر احسن عمل دی.

دغه تکبیرونه متصل د هرلمانځه وروسته په لوړ آواز ویل

(c) ketabton.com: The Digital Library

واجب دي، خو د ښځو د پاره په کراره ويل ښه دي، که د امام ځخه هير شول نو مقتديان دي ژر شروع په وکړي، د اختر د لمانځه نه وروسته هم د ځينو فقهاؤ په نزد تکبيرونه ويل واجب دي.

که د چا ځخه د اختر لمونځ تير شو نو په ځانګړه توګه د اختر لمونځ نه شي ادا کولای که بل جماعت ته ځان ورسوي ډير به ښه وي همدارنګه که څوک د اختر د لمانځه په جمع کي شريک شو او په کوم سبب يې لمونځ مات شو نو هغه يې هم قضاء نشي کولای او نه قضاء پر واجب ده، که د ډيرو خلګو لمونځ په څه سبب مات شوی وي نو بيا قضاء ورباندي واجب ده او په جمع سره به يې کوي.

که په څه عذر د اختر په لمړۍ ورځ ونکړه شو نو د کوچني اختر لمونځ به په دوهمه ورځ او د لوی اخترلمونځ د ذي الحجې تر دوه لسم (١٢) تاريخ پوري کولای شي، د لوی اختر لمونځ که بې عذره پاته شي په دوهمه ورځ يې کول مکروه دی.

د جنازې لمونځ

د جنازې لمونځ په واقعيت کي د مړي دپاره د الله ﷻ څخه د دُعا غوښتل دی.

(١) د جنازې د لمانځه د وجوب د پاره ټول هغه شرطونه دي چي د لمانځه د پاره دي (مسلمان، عاقل او بالغ) يو شرط چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پکي زيات دی د مړي څخه خبريدل دي بې خبري عذر دی.

(۲) د جنازی د لمانځه د پاره دوه شرطونه دی:

اول هغه چي د لمونځ کوونکو سره تعلق لري لکه د بدن پاکي، د عورت پُټول، قبلې ته مخ کول او داسي نور، د جنازې په لمانځه کي د وخت شرط نشته، که د لمانځه د تيريدو خطره وي نو تيمم کول جائز دی.

دوهم هغه شرطونه دي چي د مړي سره تعلق لري او هغه شپږ دي:

(۱) مړی به مسلمان وي که څه هم فاسق يا بدعتي وي لمونځ يې جائز دی ، څوک چي د وخت د پاچا په مقابل کي بغاوت وکړي او مړ شي لمونځ ورکول يې جايز نه دی، که د جنګ نه پس مړ شي بيا يې لمونځ جائز دی.

(۲) ځيني کسان د جنازې لمونځ د بوټو سره کوي، که بوټونه پاک وي نو څه باک يې نسته او که ناپاکه وي نو هغه به بوټونه پاکوي يابه يې له پښو باسي، که دغه پاکي په نظر کي و نه نيسي نو لمونځ يې نه کيږي.

(۳) د کوم ماشوم چي مور يا پلار مسلمان وي هغه به مسلمان ګڼل کيږي.

(۴) د مړي د بدن د حقيقي او حکمي نجاست څخه پاکول، که نجاست له بدن څخه راوتلی وي او په بدن پوري نښتی وي نو خير دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۵) د مړي نه مراد هغه څوک دی چي ژوندی پیدا سوی وي بیا مړ شي، که مړ کوچنی پیدا سي هغه ته لمونځ ورکول صحیح نه دی.

[ردالمحتار ص ۵۸۲ اول ټوک، بحرالرائق ص ۱۸۸ دوهم ټوک]

(٦) که یو مړي د نجاست حکمیه څخه پاک نه وي یعني غسل نه وي ورکول سوی یا تیمم نه وي وکړل سوی په هغه صورت کي چي غسل ناممکن وي نو هغه ته لمونځ ورکول روا نه دي مګر که د هغه پاکوالی ممکن نه وي مثلاً بې غسله یا بې تیممه ښخ شوي وي او پر قبر یې خاوري هم اچول شوي وي نو بیا وهغه ته لمونځ ورکول دده پرقبر باندي په دغه حالت کي روا دی.

که پر یوه مړی باندي بیله غسله او بیله تیممه لمونځ شوی وي او تر دفن وروروسته معلومه شي چي هغه ته غسل نه وو ورکړه شوي نو د ده پر قبر باندي دي دوهم ځل لمونځ وشي ځکه چي د اول ځل لمونځ نه دي صحیح شوی، او س چي غسل ممکن نه دی نو لدې سببه لمونځ یې صحیح کیږي.

[بحرالرائق ص ۱۷۹ دوهم ټوک، ردالمحتار ص ۵۸۲-۵۹۲]

(۷) د مړي د بدن هغه حصه به پټه وي چي پټول یې واجب او ضروري دی، که مړی بالکل لغړ وي نو لمونځ ورکول روا نه دي

[درمحتار ص ۱۲۱ اول ټوک، ردالمختار ص ۵۸۲ اول ټوک]

(۸) مړی به د لمونځ کونکو و مخ ته وي که مړی د لمونځ کونکو

(c) ketabton.com: The Digital Library

و شاته وي لمونځ يې نه صحيح کيږي.

[درمحتار ص ۱۲۱لومړي ټوک، ردمختار ص۵۸۲ اول ټوک]

همدارنګه د مړي موجوديت هم شرط دی که مړی موجود نه وي نو د جنازې لمونځ جائز نه دی.

د جنازې په لمانځه کي دوه رکنه دي:

اول څلورځله الله اکبر ويل چي هرتکبير د يوه رکعت په ځای دريږي. دوهم قيامه يعني په ولاړه د جنازې لمونځ کول، څرنګه چي په نورو لمونځوکي دريدل فرض دي او بيله عذره يې پريښودل جائز نه دي دلته هم داسي دي، د عذر احکام لکه څنګه چي هلته دي دلته هم دغسي دي.

د جنازی په لمانځه کي رکوع، سجده،قعده او داسي نور نشته خو درې شيان پکي سنت دي:

(۱) د الله جَلَّ جَلَالُهُ ثنا.

(۲) پر رسول ﷺ درود ويل.

(۳)مړي ته دعا کول.

د جنازې په لمانځه کي جماعت شرط نه دی که يو نفر يې وکړي نوهم فرض اداشو مګر په جماعت کول ډيرګټور دی ځکه چي د ګڼو مسلمانانو په جمع کي د دعا د قبليدو اميد زيات وي.

د جنازې د لمانځه مستحبه او مسنونه طريقه داسي ده چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

مړی به په خپل مخ کي کښېږدي امام به د مړي سينې ته برابر ودرېږي خلک به صفونه طاق جوړکړي يعني درې يا پنځه يا اوه او ټول به داسي نيت وکړي:

نَوَيتُ اَن اُصَلِّیَ لِلّٰہِ تَعَالٰی اَربَعَ تَکبِيرَاتِ صَلاَتِ الجَنَازَةِ اَلثَّنَاءُ لِلّٰہِ تَعَالٰی وَالصَّلٰوةِ عَلٰی رَسُولِہٖ وَالدُّعَاءُ لِهٰذَ الْمَيِّتِ اقتَدَيتُ بِهٰذَ لأَمَامِ مُتَوَجِّهًا اِلٰی جِهَةِ الکَعبَةِ الشَّرِيفَةِ.

ژباړه: نيت مي وکړ د زړه د اخلاصه څلور تکبيره لمونځ کوم ثناء وايم الله ته درود ويم پر رسول د الله دعاکوم دغه ميت ته اقتدا مي ده په دغه حاضر امام پسي مخ مي دی پر لوري د کعبې شريفي.

امام او مقتديان به د اللّٰہُ اکبر په ويلو سره لاسونه غوږوته پورته کړي او ترنامه لاندي به يې ونيسي او دغه ثناء به وو ايي:

سُبْحَانَکَ اللّٰهُمَّ وَبِحَمدِکَ وَتَعَالٰی جَدُّکَ وَجَلَّ ثَنَاءُکَ وَلآاِلٰهَ غَيرُکَ.

بيا دي بل الله اکبر ووايي لاسونه دي نه ښوروي او دا درود دي ووايي:

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَّ عَلٰی اٰلِ مُحَمَّدٍ کَمَا صَلَّيتَ وَسَلَّمتَ وَ بَارِکتَ وَ رَحِمتَ وَ تَرَحَّمتَ عَلٰی اِبرَاهِيمَ وَ عَلٰی اٰلِ اِبرَا هِيمَ اِنَّکَ حَمِيدٌ مَّجِيدٌ

بيا دي اللّٰہُ اکبر ووايي لاسونه دي نه ښوروي او د مړي دعا

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي ووايي، که مړی بالغ نارينه يا بالغه ښځه وي:

اَللّٰهُمَّ اغفرلحَيِّنا وَمَيِّتنا وَشَاهدِنَا وَغَائبِنا وَصَغيرِنَا وَکَبيرِنا وَذَکَرِنا وَاُنثَانَا اَللّٰهُمَّ مَن اَحيَيتَهُ مِنَّا فَاَحيِه عَلَى الاِسلاَم وَمَن تَوَفَّيتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَى الايمَان.

په ځينو احاديثو کي نوري دعاوي هم راغلي دي چی يوه دغه د نارينه د پاره ده:

اَللّٰهُمَّ اغْفِرلَه وَارحَمهُ وَعَافِه وَعفُ عَنهُ وَ اَکْرِم نُزُلَه وَوَسِّع مُدخَلَه وَاَغْسِلْه بِالْمَاءِ وَالثلجِ وَالبَرَدِ وَنَقِه مِنَ الذنُوبِ کَمَايُنقَيَّ الثوبُ الاَبيَضُ مِنَ الدَّنَسِ وَاَبدله دَارًا خَيرًامِن دَارِه وَزَوجًاخَيرًامِّن زَوجِه وَاَهلاًخَيرًامِّن اَهلِه وَ اَدخِله الجَنَّةَ وَاَعِذه مِن عَذَابِ القَبرِوَعَذَابِالنَّار.

بلکه امام شافعي (رح) دواړي دعاوي سره يو ځای کړيدي او لکه مخکي چي مو وويل چي په احاديثو کي نوري دعاوي هم راغلي دي هره يوه چي يې خوښه سي هغه دي ووايي.

که مړی نابالغ هلک وو نو دا دعا دي ووايي:

اَللّٰهُمَّ اجعَلهُ لَنافرطًا وَّاجعَلهُ لَنا اَجرًا وَّذُخرًا وَّجعَلهُ لَنا شَافِعًا وَّمُشَفَّعًا

(c) ketabton.com: The Digital Library

که مړی نابالغه نجلۍ وي نو دا دعا دي ووايي:

اَللّٰهُمَّ اجعَلهَا لَنَا فَرطًا وَّاجعَلهَا لَنَا اَجرًا وَّذُخرًا وَّاجعَلهَا لَنَا شَافِعَةً وَّمُشَفَّعَةً.

لدې دعا وروسته امام بیا الله اکبر وایي او سلام ګرځوي له سلام ګرځولو سره لاسونه ښکته پرېښودل کېږي.

امام به هم تکبیرونه په لوړ آواز وایي او هم به سلام په لوړ آواز وایي چې مقتدیان یې واوري خو مقتدیان به یې په کراره سره وایي.

سنت او نفل لمونځونه

د سهار د لمانځه نه مخکې دوه رکعته لمونځ سنت دي په احادیثو کې یې ډیر تاکید راغلی دی، که کومه ورځ ناوخته سي او د لمانځه وخت بالکل آخر وي چې صرف دوه رکعته لمونځ کیدای شي نو دوه رکعته فرض دي وکړي کله چې لمر راوخیژي نو د سنتو قضاء دي راوړي.

د ماسپښين د ثلور رکعتو فرضو څخه مخکې ثلور رکعته سنت او وروسته بیا دوه رکعته سنت ډیر ضروري دي بیله عذره پرېښودل یې سخته ګناه ده.

د مازدیګر د ثلور رکعته فرضو څخه مخکې ثلور رکعته

(c) ketabton.com: The Digital Library

سنت ډیرثواب لري خو دومره تأکید یې نشته که چا و نه کړل ګنهګار نه دی او که یې وکړل ثواب یې ډیر دی.

د ماښام د درې رکعتو فرضو څخه وروسته دوه رکعته سنت هم ډیرضروري دي او بیله عذره پریښودل یې ګناه ده.

د ماسخفتن د څلور رکعته وروسته دوه رکعته سنت هم ضروري دي پریښودل یې سخته ګناه ده، همدارنګه د فرضو څخه مخکې څلور رکعته سنت کول ډیر ثواب لري خو پریښودل یې ګناه نه ده.

کوم سنت چې کول یې ضروري وي هغه مؤکد دي چې په یوه شپه او ورځ کې دوولس(۱۲) رکعته دي، دوه د سهار، شپږ د ماپښین دوه د ماښام، دوه د ماخوستن.

په روژه کې تراویح او د شپې تهجد هم ځینو فقهاؤ په سنت مؤکد کې شمیرلي دي.

څومره لمونځونه چې د شریعت له طرفه مقرر دي که د هغه څخه څوک زیات لمونځونه کوي چې څومره یې زړه وغواړي و دي کړي ولي لمونځ کول باید په مکروه وخت کې نه وي، د فرض، واجب، سنت او وِتر لمونځو څخه علاوه نور ټول نفل دي، نفل چې څومره کوي هغومره یې ثواب ډیر دي.

د بعضي نفلو ډیر لوي ثواب دي او په لږ خواري سره حاصلیدلای شي لکه تحیة الوضوء، اشراق، تحیة المسجد،

(c) ketabton.com: The Digital Library

صلوة التسبیح چي هر یو ځانته تفصیل لري:

تحیةالوضوء: کله چي څوک اودس تازه کړي نو وروسته دي دوه رکعته نفل وکړي، په احادیثو کي یې ډیر فضیلت راغلی دی خو چي په مکروه وخت کي نه وي.

صَلٰوةُ الاِشْرَاق: د سهار دلمانځه وروسته چي څوک بیله درود شریف او نورو اذکاروڅخه د دنیا په کار مشغول نه شي کله چي لمرښه راوخیژي چي رڼایې سپینه شي او دوه رکعته نفل لمونځ وکړي د یوه حج او عمرې غوندی ثواب لري، که د سهار د لمانځه څخه وروسته د دنیاپه کار اخته شي بیا د لمر د راختو څخه وروروسته دوه رکعته نفل لمونځ وکړي هم اشراق بلل کیږي خو ثواب یې د مخکي نه کم دي، د څاښت د لمونځ په نوم هم یادیږي.

تَحِیةُ المَسجد: کله چي څوک په تطهیر سره مسجد ته داخل شي د جماعت د دریدو څخه مخکي دوه رکعته نفل اداکولو ته تحیة المسجد وایي، رسول الله ﷺ فرمایي: له تاسو نه چي څوک مسجد ته داخل شي څو چي دوه رکعته نفل د تحیة المسجدیې نه وي کړي نه دي کښیني، که جماعت تیار وي نو په جماعت کي ګډون ډیر افضل دي، د تحیةالمسجد نفل یوازي د ماپښین، مازدیګر او ماخُستن د لمونځو ترمخه کیدای شي، د سهار د لمانځه څخه مخکي یوازی دوه رکعته سنت سته او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماښام د لمانځه مخکي هم نفل لمونځ نه ښايي چي وکړل شي.

صَلٰوةُ الاَوَابِين: د ماښام د لمانځه څخه وروسته لږ تر لږه شپږ رکعته تر شل رکعته پوري نفل لمونځ کول د صَلٰوة الاٰبين په نوم سره يادېږي.

صَلٰوةُ التَهجُد: د شپي په وروستۍ دريمه برخه کي نفل لمونځ ادا کولو ته د تهجد لمونځ ويل کيږي، د تهجد لمونځ تر څلور رکعته کم او تر دوولس رکعته زيات نه دي.

صَلٰوةُ التَسبيح: په احاديثو کي د صلٰوة تسبيح ډير فضيلت بيان شوي دي رسول الله ﷺ خپل تره حضرت عباس رضي الله عنه ته فرمايلي چي پدغه لمانځه سره به ستا کوچنی، لوي، راتلونکي او تيرشوي گناهونه معاف شي، که طاقت لري نو هره ورځ دغه لمونځ کوه، که نه په هفته کي يوه ځل، که نه په مياشت کي يوځل، که نه په کال کي يوځل او که نه په ټول ژوند کي يوځل ضرور وکړه.

د صلٰوة تسبيح طريقه داسي ده چي د څلورو رکعتو نيت تړل کيږي د سُبحانک اللهُمَّ وروسته پنځلس واره سُبحَانَ اللهِ وَالحَمدُ لِلّٰهِ وَلاَ اِلٰهَ اِلا اللهُ وَاللهُ اَکبَرُ ويل کيږي بيا تر اعوذ بالله، بسم لله، الحمد لله او سورت څخه وروسته او د رکوع نه مخکي لس ځله، په رکوع کي د سبحان ربي العظيم وروسته لس ځله، چي د رکوع

(c) ketabton.com: The Digital Library

څخه ولاړ سي په قومه کي لس ځله، په اوله سجده کي د سبحان ربي الاعلی وروسته لس ځله، چي د اولي سجدې څخه راپورته سي او کښيني لس ځله، بيا په دوهمه سجده کي د سبحان ربي الاعلی وروسته لس ځله.

دارنګه دا تسبيح په يوه رکعت کي پنځه اويا(۷۵) ځله کيږي، وروسته چي و دوهم رکعت ته ولاړ سي د سورة فاتحه څخه وروسته پنځه لس ځله ويل کيږي، همدارنګه په پاته رکعتو کي په بيان سوې طريقه سره عمل کول دي، په څلور رکعاتو کي درې سوه (۳۰۰) ځله ويل کيږي.

دا طريقه امام ترمذي (رح) د عبدالله ابن مبارک (رح) څخه روايت کړيده، دا لمونځ غير له مکروه وخت څخه بل هر وخت کول روا دی.

په کوم وخت کي لمونځ ماتول جائز دي

(۱) که څوک د موټر يا ګاډی يا هوايي جهاز څخه را کښته سوی وي واره، ښځه يا سامان يې هلته پروت وي او دی لمونځ کوي خو هغه نقليه حرکت کوي نو ده ته لمونځ ماتول جائز دي تر څو هغه نقليه ورڅه ولاړه نه سي.

(۲) که مار، زمری يا هر درنده وليدل شي چي د ده د ځان د پاره خطره وي لمونځ ماتول جائز دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳) که د چرګانو یا نورو مرغانو کوډل خلاصه پاته وه سپی یا پیشو هغه لوري ته ولاړه او ویره وه چي وبه یې خوري نو لمونځ ماتول جائز دي.

(۴) که پر لمانځه ولاړ وو چا یې بوټونه یا کوم بل شی پورته کړ دا ویره وه که لمونځ پوره کوي غل به وتښتي نو لمونځ ماتول جائز دي.

(۵) که دیګ پر اور پروت وو پر جوش راغی او تویېدی که یې د ضایع کیدو قیمت د یوه درهم سره برابر وو نو د لمونځ ماتول جائز دي.

(٦) که په لمانځه کي د حاجت د رفع کولو ضرورت پیدا شو نو لازم دی چي لمونځ مات کړي او د ضرورت څخه ځان فارغ کړي.

(۷) که لمونځ کوونکي یو ړوند ولید او ویره وه چي په کوم کوهي یا کنده کي لویږي نو لمونځ ماتول فرض دی، که یې مات نه کړ او ړوند په کوهي کي ولویدی نو لمونځ کوونکی ګنهګار دی.

(۸) که د کوم ماشوم په جامو اور لګیدلی وو او لمونځ کوونکي ولیدی نو د ماشوم د نجات دپاره لمونځ ماتول فرض دی.

(۹) که لمونځ کوونکي ته مور، پلار، انا، نیکه د کوم خاص ضرورت د پاره ږغ ور وکړي نو فرض لمونځ ماتول فرض دی، مثلاً مور سخته ناروغه وه په څه وجه راپورته کیږي یا پریوځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بل ځوک نه وي نو لمونځ دي مات کړي او د هغوی خدمت دي وکړي، که د خدمت بل ځوک وي نو ضرورت نسته.

(۱۰) که سنت یا نفل لمونځ کوي مور، پلار، انا، نیکه ته معلومه نه وه چي دی یا دا لمونځ کوي، غږیږي ور وکړ نو لمونځ ماتول او هغوی ته ځواب ورکول واجب دي، که نه نو ګنهګار دی.

لمونځ نور هم ډیر قسمونه لري او د لمانځه په هکله نور هم ډیر مسائل شته لکه د تندر لمونځ، د استسقاء لمونځ، د استخارې لمونځ، په کعبه مکرمه د ننه لمونځ، د خوف (ویري) لمونځ او داسي نور...

لکه څنګه چي دلته زموږ منظور یوازي د لمانځه اثبات او صحت دي نو لازم ونه ګڼل شوه چي د لمانځه ټول اقسام او مسائل ذکر کړو.

د لمانځه مینه وال د نور معلومات په هکله ټول مسائل، اقسام، احکام او ارکان په مفصل ډول په شروط الصلوات، قدوري، رحمت بیان، جنتي کالي (بهشتی زیور) او داسي نورو د فقهي کتابو ته مراجعه وکړي ستاسو بریا زما آرزو ده.

(حاجی جان محمد کاکړ)

فَسَهِّلْ يَا اِلٰهِیْ كُلَّ صَعب ❀ بِحُرْمَتِ سَيِّدِ الابرَارِ سَهِّلْ

ختم شو

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library